

Fig. 1. Tiset og Blegind kirker ligger nær hinanden, men på hver sin side af Århus å, i hvert sit herred og tidligere i hvert sit amt. Blegind kirke i baggrunden. KdeFL fot. 1988. - *The churches of Tiset (p. 2235) and Blegind are in close proximity to each other but in two different districts, separated by the river Århus å.*

BLEGIND KIRKE

HJELMSLEV HERRED

I hvert fald 1666 tilhørte kirken kongen, og ved oprettelsen 1717 af det Skanderborgske rytterdistrikt gik kirken herunder.¹ Ved bortauktioneringen 1767 af distriktets kirker og gods købtes Blegind kirke af sognepræsten Laurits Sørensen Worsøe² (jfr. pitaf nr. 3). Efter hustruens død solgte Worsøe kirken til sogneboerne på en auktion 1790.³ Den overgik i selveje 1. januar 1912.

I forbindelse med præstegårdens salg 1909 blev Blegind *anneks* til Hørning, mens det tidligere var omvendt (jfr. s. 3071).

1615⁴ betaltes 6 sk. for et (*tigger*)*tegn* »til en stakke«

Under bygningsarbejder på kirkens loft 1901 fandtes 43 *sølmønter*, hvoraf den ældste var fra 1562, den næste fra 1650; sandsynligheden taler for, at skatten under svenskekrigene har været gemt af sognepræsten Lauritz Nielsen⁵ (jfr. gravsten nr. 3).

Kirken ligger centralt i landsbyen, hvis jorder spreder sig ud over de småbakkede, lermuldede arealer nord for Solbjerg sø. I dalstrøget øst og syd for bebyggelsen løber Århus å, der afvander søen og danner skel mellem Hjelslev og Ning herreder. Landevejen fra Blegind østpå til den nærliggende Tiset kirke (s. 2235) krydser åen ved Aldrup mølle.

Kirkegården, der ikke er udvidet, indtager en lille bakkekold på nordsiden af landsbygaden, der her vider sig ud med et gruslagt parkeringsareal langs hegsmuren. Øst for kirken ligger Blegindgård, hvor præsten residerede indtil 1909. *Hegnningen* udgøres mod nord og delvis på østsiden af stengærde, mens terrænforholdene

Fig. 2. Kirken set fra sydøst. Niels Autzen og Max Jørgensen fot. 1981. - *The church seen from the south-east.*

medfører, at der i øvrigt er støttemure. Mod syd og på den tilstødende strækning i øst er muren opbygget af kløvsten, i vest af marksten, kronet med en nyplantet hæk. I murene indgår enkelte bygningskvadre (jfr. nedenfor).

Da ringmuren 1615⁶ nævnes første gang bestod den på alle sider af et stengærde. Her, som ved andre kirkegårde, er gærdet blevet udbedret eller omsat tid efter anden.

Der er tre *indgange*: en hovedport midt på sydsiden, ud for våbenhuset, samt to låger, en i øst og en i vest. Hovedadgangen fra landsbygaden er vistnok 1948 udformet med teglhængte, murede og hvidkalkede piller, hvori er ophængt sortmalede jerngitterfløje. Indenfor fører en trappe op til kirkegårdens niveau. Den ældre jerntremmelåge sydligt i østsiden forbinder kirkegården med Blegindgård. Vestre låge, der er udstyret med et par svære, støbte og hvidkalkede piller, hver afdækket med aftrappet pyra-

mide, er placeret i den nordlige ende ved ligkapellet og er antagelig samtidig med dette. 1630 blev en port og to låger fornyet, og 1637⁷ opmuredes porten, der 1687-88⁸ repareredes med tagsten og således antagelig har været en *muret fportal*. 1758-59⁹ udførtes en ny port, der synes at have været af træ. *fRiste* i indgangene omtales første gang 1617-18⁵ og sidste gang 1702,¹⁰ da den ved præstegården blev fornyet. Dette indgangssted ønskedes 1854¹¹ givet en »mere passende facon foroven«.

Det hvidkalkede, teglhængte *ligkapel*, der efter tegning af V. Norn er rejst på et areal i tilslutning til nordsidens vestre ende, stod færdigt 1933. Indgangen, der er falset og kurvehanksbuet, sidder i den korsblændingssmykkede sydgavl. 1953 er der tilbygget redskabsrum, og en halv snes år senere på bagsiden indrettet toilet.

Arealets træbeplantning udgøres af store kastanier på række inden for norddiget samt et par,

Fig. 3. Kirken set fra nordvest. NE fot. 1985. - *The church seen from the north-west.*

der flankerer indgangen i syd. Desuden står der hist og her enkelte kastanier og en ask, som er rester af en række hele vejen rundt. Et par store aske i nord skulle fældes 1897,¹¹ og de fleste træer i syd og vest fjernedes 1954.

Et *fortov* skulle anlægges 1886, og 1906¹² forlangtes brolægning omkring kirken i en alens bredde. Som led i en restaurering 1952-53 lagdes den nuværende pikstensbro, som delvis afløste en cementbanket.

BYGNING

Kirken består af kor og skib fra tiden omkring år 1200, hvortil der i senmiddelalderen, ved skibets vestgavl, er føjet et af de såkaldte stylte-tårne og foran syddøren bygget et våbenhus. Tårnets top er ændret 1894. Orienteringen¹³ har nogen afvigelse mod syd.

Det oprindelige anlæg, hvor koret indvendig er kvadratisk, og skibets udvendige sider forholder sig til hinanden omtrent som 2 til 3, tilhører gruppen af små kirker. Bygningen er på størrelse med Vitved (s. 3020) og lidt mindre end Stilling (s. 2948). Murene er overvejende af *rå og kløvet kamp*, dog synes opførelsen indledt med et eller flere kvaderskifter, ligesom hjørner og åbninger, ude og inde, er sat med kvadre. Bagmurene er af *rå kamp*, ligeledes indersiden af skibets vestre taggavl, der er den eneste bevarede af taggavlene. Her ses hovedstore marksten, der er omhyggeligt lagt lagvis og pakket med småsten, hvorefter mørtelen er jævnet ud.

Begge *portaler* er i behold, nordre tilmuret, søndre i brug. Norddøren, der er lukket med munkesten, er rektangulær (229 x 107 cm) og overdækkes med en stor, 51 cm høj granitblok med trapezformet forside. Forneden i tilmuringen indgår kvadre med hjørnestav. I dørhullet,

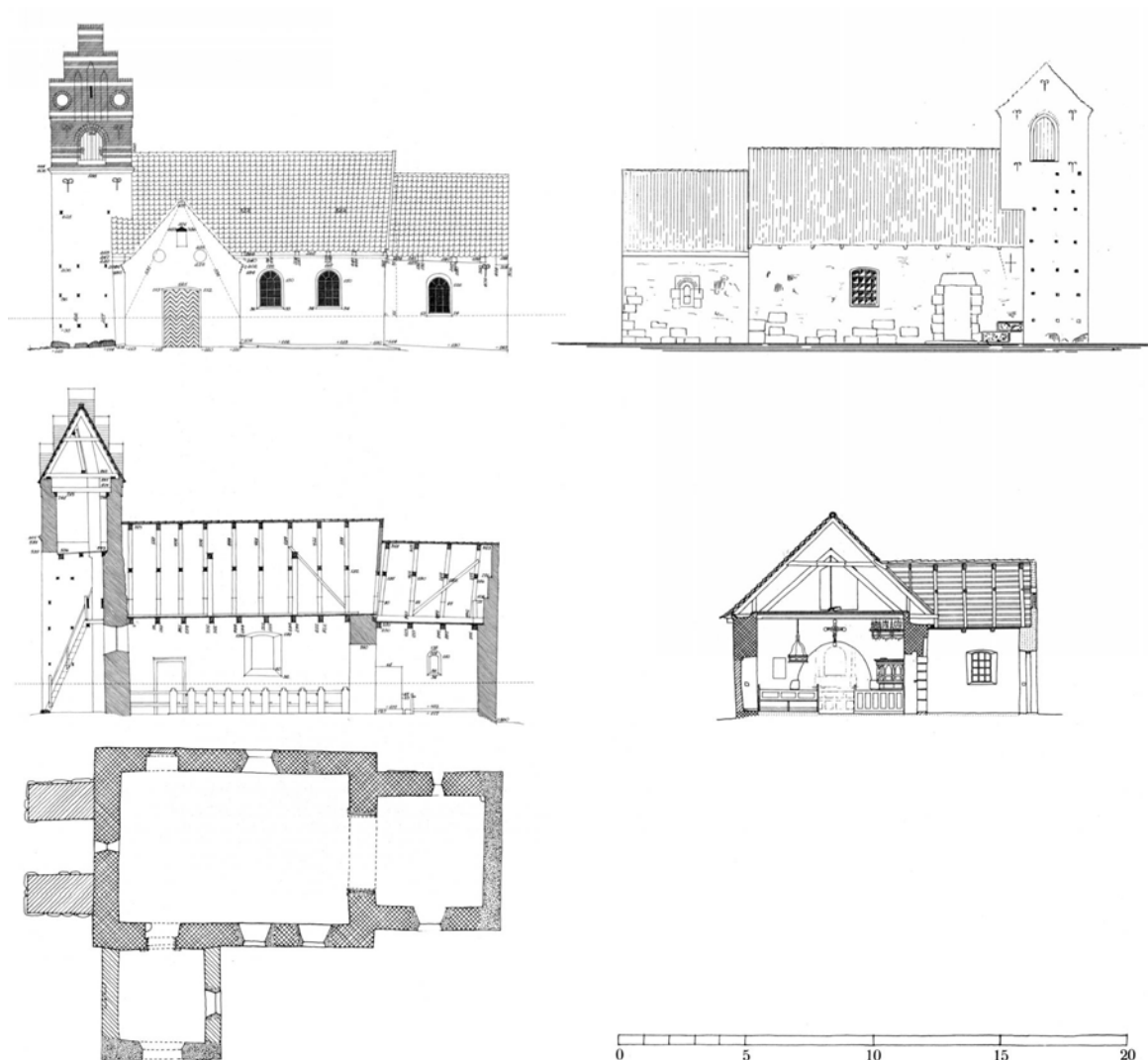

Fig. 4. Opmålinger 1:300. Nordfacade, S. F. Kühnel o. 1885 (Kunstakademiets Bibliotek. Samlingen af Arkitekturtegninger). Sydfacade, Aksel Skov 1951. Tværsnit i skib og våbenhus, Autzen og Jørgensen 1981. Længdesnit, Aksel Skov 1951. Grundplan, KdeFL efter Autzen og Jørgensen 1981. - *Elevations, sections and ground-plan.*

der mod skibet står som niche, ses huller til stængebom.

Syddøren (fig. 5) er kvadersat ligesom norddøren, men udmærker sig over for denne ved reliefsmykket tympanon, der sammen med stikket bæres af profilerede kragbånd med arkadefornikation. Dørhullet er 112 cm bredt og måler fra den fortil affasede trinsten til tympanons underside 218 cm; indvendig er åbningen rektangulær, 136 cm bred og 235 cm høj. Vederlagsstenene, der på de to mod hinanden vendende sider har en tæt følge af vulster og hulstave

(s. 2880, fig. B), er på fronten smykket med egnstypiske buerækker, der på den vestre er i to lag (fig. 7). Tympanon (fig. 9), der måler 63 x 126 cm, er dekoreret med et relief, der hvad motiv og huggeteknik angår, er beslægtet med bl.a. de to tympana i Stilling (s. 2946, jfr. også Mesing, s. 3126). Motivet er en central søjle, der spænder fra bundlinien til toppen af den halvcirkulære rammevulst og flankeres af to små vækster og to vældige løver.

Dyrenes haleduske og tunger sammen med de små træers kroner, søjlens tredelte kapitæl og

ornamentik under dyrenes kroppe er udformet med underdelte bladmotiver, således at den stramme komposition oplives af vegetabilsk frodighed. Denne karakter underbygges af de indristninger, hvormed mankerne og andre træk ved dyrene er tegnet.¹⁴

Af de oprindelige *vinduer*, der antagelig har været fordelt med tre i koret og fem i skibet, er to på plads og i brug med nye rammer og glas. Det ene af disse sidder i korets nordside og var blændet 1882-1901; det måler i facaden 112 x 56 cm og har rektangulær overligger (45 x 83 cm). Det andet sidder ret højt på skibets vestgavl og er højere og lidt smallere (123 x 54 cm) end korvinduet; overliggeren er 37 x 85 cm. Begge steder er facadens overligger beriget med en indristet dobbeltlinie koncentrisk med åbningens bue. Ved vestvinduet afsluttes desuden den indristede bue i hver ende med et tværstillet rektangel, og de to trekantede felter mellem buen og stenens kanter indrammes med en linie.

En udekoreret, rektangulær *overligger* (47 x 85 cm, åbningens bredde 54 cm) er indmuret i korets østgavl, og i kirkegårdsdiget ved ligkapellet ligger yderligere to¹⁵ tilsvarende (målene er henholdsvis 48 x 85, 54 og 47 x 86, 57 cm).

I kirkens *indre* er koråbningen udvidet, antagelig omkring år 1500, og atter ændret ved en hovedrestauration 1952-53.¹⁶ Ved denne lejlighed blev de to granitssten, der indtil da havde siddet indmuret i skibets nordvestre hjørne, anbragt i buen, som man antog for deres oprindelige plads.¹⁷ Kragbåndene (fig. 6) er 36-37 cm høje og 107 cm lange og på kort- og langsiderne dekoreret i prægnant relief. Med de ensartede rammer, der begge steder forneden er udformet som tovvstav, og billedernes fordeling og ensartede huggeteknik kan der ikke være tvivl om, at de to sten udgør et par. Hver af de kvadratiske kortender smykkes med en fugl. I syd sidder dyret på den midterste af tre buer, i nord, hvor fuglen er udstyret med en flot, trekantet hale, synes den at svæve over et bjerg, hvorfra tre flammelignende figurer stiger op.

På kragbåndenes langsider er der i syd en såkaldt akantusranke, der udgår fra feltets østre ende og spændstigt udfylder fladen. Langsiden i

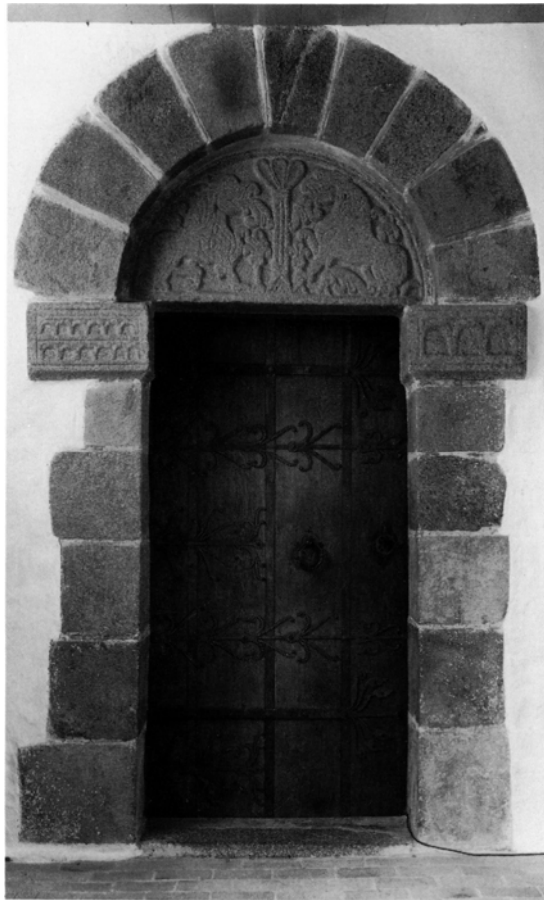

Fig. 5. Sydportal (s. 3044). NE fot. 1985. - *The south door.*

nord har en grafisk beslægtet, men motivmæssigt afvigende dekoration. Nærmest skibet er fire arkader, der står på hjørnets ramstykke, og frem fra dem springer et dyr, ud af hvis næbformede mund der tilsyneladende skyder et par bladløse grene, som ender i ringe. I stenens modsatte ende, hvor man øverst iagttager en halv ring (jfr. tympanons nedre hjørner), springer et andet dyr hen imod det første, og ud af dets mund skyder et mægtigt blad. Mellem de to dyr er vegetabiliske motiver.¹⁸

Ændringer og tilføjelser. Som nævnt er korbuken udvidet, hvilket antagelig har fundet sted i senmiddelalderen. I samme periode rejstes tårnet ved skibets vestgavl, og foran syddøren opførtes våbenhuset. Hvilken af de to tilbygninger, der kom først, lader sig ikke afgøre.

Fig. 6. Korbuens kragbånd (s. 3045). NE fot. 1985. - *The imposts of the chancel arch.*

Tårnet er et af de såkaldte styltetårne, der er en karakteristisk type i Århus stift (jfr. f.eks. Melsing, s. 3128). Det er på en syld af marksten bygget af munkesten i munkeforbandt; et par granitkvadre synes at indgå i nordsidens murværk. Tårnet består forneden af to svære piller, der er rejst op imod skibets gavl og på vestsiden forbundet med en stor rundbue. Pillerne bærer klokkekammeret, der tillige hviler på øvre del af skibets gavl og i synsprotokollens beskrivelse 1862 benævnes »det egentlige tårn«.

Oprindelig havde tårnet, der omtales første gang 1639,⁷ kamtakker, der 1735¹⁹ behøvede reparation. 1758-59⁹ blev tårntoppen fornyet fra et niveau under glamhullerne, og 1879¹² skalmuredes sydsiden og dele af vestsiden med små sten.

I slutningen af forrige århundrede var man utilfreds med tårnafslutningen (jfr. fig. 4) og mente, at den »øverste del indtil bjælkerne« burde ommures. Resultatet blev, at V. Ahlmann, der var konduktør hos den kgl. bygningsinspektør, tegnede og 1894 ledede opførelsen af den eksisterende øvre del.²⁰ Det nye, højbenede topparti stod oprindelig i blankt, afstribet murværk og var forneden markeret med en gesims (jfr. fig. 4). Ved kirkens istandsættelse 1952-53 fjernedes gesimsen, og hele tårnet blev kalket hvidt.

Våbenhuset er opført af munkesten med bagmure af rå kamp og havde i hvert fald 1715¹⁰ tåkammer eller tåkamme. Bygningen nævnes første gang 1619,⁵ da døren vist fornyedes. 1668-69 købtes en egebænk til supplering af mu-

Fig. 7. Kragbånd i vestre side af sydportalen (s. 3044). NE fot. 1985. - *Impost in the south doorway.*

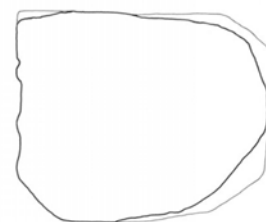

Fig. 8. Kragbånd liggende på Blegindgårds gårdsplads (s. 3068, note 17). KdeFL fot. og tværnsnit 1:10, 1988. - *Impost found near the church.*

Fig. 9. Sydportalens tympanon (s. 3044). NE fot. 1985. - *The tympanum over the south door.*

ret *þbank*. Et par år efter blev taget repareret og murene forhøjet med en halv alen;⁷ langsidenes falsgesimser stammer muligvis fra denne lejlighed. 1717-18²¹ blev muret en *þlanghank*, som muligvis er identisk med den, der nævnes 1862. 1860 ønskede synet et vindue i østmuren, og 1887¹¹ skulle loftet hæves af hensyn til portalens tympanon. Det er måske i sammenhæng hermed, at »de tidligere kirkeværger« gennemførte en »uheldig reparation«, som den kgl. bygningsinspektør ikke kunne godkende. Ministeriet foranledigede, at den ovenfor nævnte V. Ahlmann udarbejdede tegninger til »kirkens tilbageførelse til den oprindelige stil«, og våbenhusets gavl blev nymuret samtidig med den omtalte ændring af tårnet.²²

På vestsiden er der to fladbuede, halv sten dybe *nicher*, der synes at være samtidige med muren; den nordre er 40 x 38 cm og sidder en halv meter over terræn, den søndre er 50 x 34 med bunden 105 cm over kirkegårdens grus.

Vedligeholdelsen efter reformationen kan i 1600'erne følges ret nøje.⁶ Af mere væsentlige

bygningsarbejder skal nævnes, at der 1663-64 og igen 1685-86⁷ opmuredes en støttepille, og der indlagdes trækbånd. I hvert fald den ene gang er der tale om afstivning af korgavlen, som øjensynlig var skrøbelig og 1758-59⁹ blev »ganske nedtaget og af ny opmuret«. Taggavlens profilerede konsoller er formentlig udført ved denne lejlighed.

1671-72⁷ gennemførtes en stor tagreparation, »formedelst kirken stod for fald«; sandsynligheden kunne tale for, at det nedennævnte norske fyrretømmer hidrører fra denne reparation.

1818²³ truede skibets østgavl med fald og er antagelig fornyet herefter. Kirkens træloft, der i koret var udskiftet 1619,⁵ og 1715¹⁰ meldes forfaldent overalt, blev malet 1854,¹¹ men skulle gipses 1862.¹² Ved en større istandsættelse 1901, måske med Frimodt Clausen som arkitekt, reableredes træloftet med delvist nyt tømmer, og man fandt under arbejdet de ovennævnte mønter; samtidig fjernedes kalken fra syddørens granitkvadre. Senere restaureringer har fundet sted 1952-53 (kalkning af tårn, genplacering af kor-

buens kragbånd) under ledelse af Aksel Skov og 1982-83 (indvendig istandsættelse) med Bent Meyer som arkitekt.

Gulvene nævnes første gang 1615,⁵ da en murer tilbragte syv dage med at nedlægge 400 mursten, der var købt på Skanderborg ladegård. 1632⁷ blev stenene brækket op, og gulvet lagt højere. Herefter omtales flere gange behov for eller gennemførelse af større eller mindre reparationer, og det fremgår 1803,¹⁰ at murstensgulvet også lå i stolestaderne. 1851 ønskede synet, at midtgangens sten blev lagt om. Ifølge beskrivelsen 1862 i synsprotokollen lå der da træ ved alteret og røde mursten i kor og skib, mens våbenhusets gulv var blevet fornyet nogle år før. 1866¹¹ foreslog synet fornyelse i kor og skib, og 1922¹² fremsattes ønske om sekskantede teglfliser. Det eksisterende gulv af gule sten på fladen er etableret 1952-53 og danner ét plan fra våbenhusets dør til korets østgavl.

Vinduerne nævnes første gang 1641, da Svenning glarmester fra Århus ordnede dem med tin, bly og glas; 1647⁷ kom Karsten, også fra Århus, og reparerede dem i sydsiden. 1803¹⁰ ønskede synet store ruder i korets sydvindue, der målte 110 x 94 cm (og altså har været en udvidelse af det oprindelige) og var forsynet med 120(!) ruder indlagt i bly. 1858 udvidedes dette vindue yderligere og udførtes af træ, svarende til »dem i kirken«. 1877¹¹ indsattes det store vindue i skibets nordside, hvorefter sydsidens tre øgedes nedad og fik deres nuværende form med »jernindfatning i rundbuet stil«. Ved istandsættelsen 1901 blev der sat rammer og glas i kirkens to små vinduer.

Tagene omtales første gang 1630⁷ og bestod dengang, som siden, af tagsten; 1717-18²¹ nævnes

vindskeder på kor og skib. Tagværkerne er overvejende af nyere dato, af eg i koret, i øvrigt affyr, med et lag hanebånd, hvori indgår genanvendte tømmerstykker. Bemærkelsesværdig er skibets tagværk, hvis karakteristiske, indhuggede mærker (fig. 10) røber tømmeret som importvare fra Norge, muligvis fra egnen ved Drammen.²⁴

Opvarmning bragtes på tale 1896,¹¹ og det var tanken at opstille kakkelovnen i nordsidens dørniche. Ovnene, der nævnes første gang 1908,¹² blev vist fornyet 1929 og 1952-53 afløst af elektrisk opvarmning.

Kirken står i dag, efter restaureringen 1952-53 og den indvendige istandsættelse 1982-83, kalket ude og inde; sugfjælene og de fremstikkende bjælkeender er malet brune. Indvendig er skibets og korets lofter bleggule med brungule bjælker; i våbenhuset er såvel loftsbrædder som bjælker olivengrønne. Gulvene består af gule sten på fladen.

**Kalkmalet indskrift.* Under hovedistandsættelsen 1952 fremkom på skibets nordvæg »i den østre ende« en indrammet indskrift fra 17.-18. århundrede. Den flerliniede indskrift, med fraktur, der kun »stykkevis« kunne læses og ikke tydes, var muligvis på latin at dømme efter ordet »domina« (frue), der stod sidst i øverste linie.²⁵ Atter overkalket.

INVENTAR

Øversigt. Trods sit beskedne indre rummer kirken nogle interessante inventarstykker, mens andre er forsvundne. Skibets syddør var indtil midten af forrige århundrede en middelalderlig, jernbeslået tegetræsdør nu kun kendt fra en tegning. Fra kirkens tid-

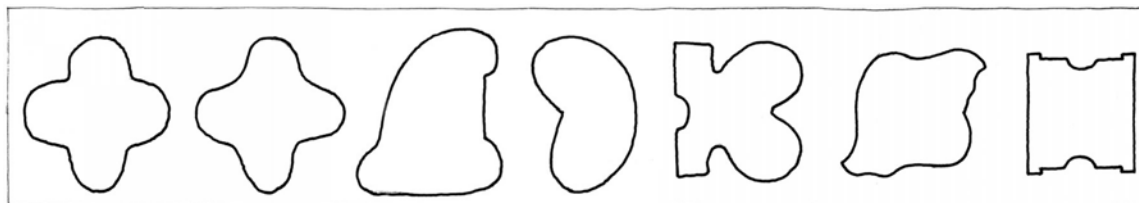

Fig. 10. Mærkerne, der registreres på tømmeret i skibets tagværk, 1:2 (s. 3048). KdeFL efter Autzen og Jørgensen 1981. - The marks on the roof truss of the nave, indicating the Norwegian origin of the timber, possibly dating from the 17th century.

Fig. 11. Indre, set mod øst. Hans A. Kjær fot. 1897. - *Interior looking east 1897.*

lige periode er alene den romanske løvefont bevaret. Altertavlen, fra 1600rnes begyndelse, er 1895 blevet omdannet og reduceret til en ramme omkring et nyt maleri af A. Dorph. Et lille *relief, med Jesu nedtagelse fra korset, stammende fra en nederlandsk altertavle fra 1510-20, er nu på Nationalmuseet. Prædikestolen er udført 1651 af en Skanderborgsmeder Johan Albretsen. Fontehimmel og stolestader er enkle arbejder fra 16-1700rne. På kirkens vægge hænger flere epitafier, det største fra o. 1687 over en sognepræst, er formodentlig skåret af Rasmus Christensen, en elev af den kendte Horsensbilledskærer Peder Jensen Kolding.

Et *†muret alterbord* er antagelig fjernet enten 1708, da det ønskedes rykket tilbage mod muren for at give plads til en ny *†skriftestol*,¹⁰ eller 1886¹² da alteret blev flyttet en halv alen tilbage. Det nuværende *alterbord* består af et fyldingspanel fra 1952f., tegnet af arkitekt Aksel Skov. Grønmalet i to nuancer.

†Alterklæder. 1653 blev i Århus indkøbt 4½ alen grønt klæde til alteret. I 1680ernes inventarier omtales et (andet?) som »møslået« eller »udskåret«. 1702 var alterklædet rødt og »me-

Fig. 12. Altartavle fra 1600ernes begyndelse, ændret 1895. I storfeltet maleri, Jesu vandring til Emaus, af A. Dorph 1895 (s. 3050). NE fot. 1985. - *Altar-piece from the beginning of the 17th century, altered 1895. The painting by A. Dorph 1895.*

get ormstukket.¹⁰ 1742⁹ blev anskaffet et nyt af rødt plys med sølvgalonerede kanter og med »Hans Majestæts« kronede navnetræk broderet midtpå, alt for 17 rdl. 38 sk. 1862 købtes et klæde af rødt fløjel med kors af ægte sølvbrokade. 1907 ønskedes det fornyet.¹¹

Altartavlen (fig. 12), fra 1600ernes begyndelse, af eg, er en reduceret renæssancetavle, 1895 om-dannet og forsynet med et nyt maleri af A. Dorph. Enkelte, kasserede dele findes nu i Nationalmuseet (inv.nr. D 12190).

Altartavlen fremtræder siden 1895 i hovedsagen som en nyklassicistisk ramme omkring midtfeltets store lærredsmaleri. Renæssancetavlens oprindelige opbygning (over det flere gange ændrede alterbord) kan imidlertid rekonstrueres (fig. 14) og viser da træk beslægtede med bl.a. tavlen i Linå (Gjern herred) fra o. 1610-20. Tavlen har et forholdsvis højt fodstykke med øvre tandsnitliste, omløbende på de kraftige fremspring, der på alle tre sider er prydet med kassetteværk i fladsnit omkring dia-

mantbosser. Herover flankerer glatte, joniske søjler det næsten kvadratiske storfelt. Den oprindelige egetræsplade, der har målt ca. 124 cm i kvadrat, er nu fastgjort bag på altartavlen.²⁶ Dennes kraftige gesims, der forkrøpper ved hjørnerne, har glat frise og kronliste med bosserede tandsnit. *Topstykkets dele, der antagelig blev fjernet 1895 og erstattet af en lav †volutgavl, er nu i Nationalmuseet. Et glat topfelt (43,5 x 60 cm), med omløbende tandsnitliste, har været flankeret af to glatte søjler med ringled som kapitæler og baser. Det har rimeligvis været kronet af en nu forsvundet trekantgavl. Derimod findes endnu hovedparten af de to topvinger, med beslagværk omkring seksbladet midtroset.

1895 blev altartavlen ændret som en konsekvens af Magnus-Petersens forslag 1889 om an-

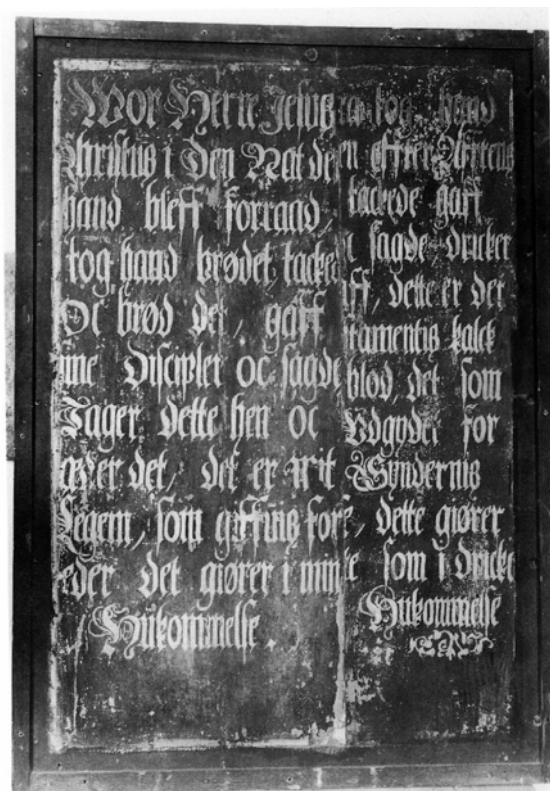

Fig. 13. Altartavlens oprindelige storfelt (en del af midten mangler) med de malede nadverord (s. 3051). Georg N. Kristiansen fot. o. 1949. - *The original centre panel of the altar-piece (part of the middle is missing) with the blessing of the Holy Sacrament painted on it.*

Fig. 14. Rekonstruktion af altertavlens topstykke, fra 1600rnes begyndelse. Fragmenter nu i NM2. Topvingerne rekonstrueret efter fot. 1908 (s. 3050). NE fot. 1985 og 1988. - *Reconstruction of the top panel of the altar-piece from the beginning of the 17th century (cf fig. 12). Fragments of the top panel now in the National Museum.*

skaffelse af et nyt altertavlemaleri. Efter et udkast ved arkitekt V. Ahlmann¹¹ fik storfeltet en skåret, kvadersmykket arkaderamme omkring et *maleri*, olie på lærred, 112,5 x 80 cm, af Jesu vandring til Emaus,²⁷ signeret »A. Dorph 1895«. ¹² Her ses den hvidklædte Kristus trædende frem mellem to gestikulerende disciple, en ældre, rygvendt iført brun klædning og rød kappe, den anden i lysbrun kjortel og blågrå kappe. En bygning ses i forgrunden til højre; baggrunden er lys, blåhvid, med et gulligt stråleskær omkring Kristus. - Tavlenes lave volutgavl med hjørne»akroterier«, af fyr, blev fjernet ved den nedenfor nævnte restaurering.

1953 blev altertavlen restaureret af Georg N. Kristiansen. Den oprindelige storfeltsplade (fig. 13) blev fremdraget bag lærredsmaleriet og fastgjort bag på altertavlen med indskriften indad. Denne, der er skrevet med gylden fraktur på sort bund, består af nadverordene: »Vor Herre Jesus Christus i den Nat, de[r] hand bleff forraad« etc., opstillet i to spalter. Disse har været adskilt muligvis af et malet krucifiks eller en søjle (jfr. Lyngby, s. 1627 og Hørning, s. 3083), hvorefter nogle få farverester var skelnelige i limfugerne foroven og forneden, men er gået tabt ved pladens beskæring 1895.²⁶ Selve tavlen blev nystafferet, dog med en vis hensyntagen til Dorphs opmaling ovennævnte år.¹² I fodfeltet bibeholdtes den gyldne versalindskrift på sort bund, der refererede til maleriets motiv:

»og de nodte ham meget og sagde: bliv hos os« etc. (Luk. 24,29). Guld blev ligesom før lagt på malerirammen, søjlernes detaljer samt tandsnitlister etc. Arkaderammens tidligere gråmarmorering, med guld på kanterne, ændredes til en ensfarvet grå, søjlerne beholdt de hvide skafter med rødbrunt marmorerede prydbælter, hvorimod postamentfremspringenes fladsnit blev gråmalet på rødbrun bund mod før rødt på grønt.

Vedrørende tavlen tidligere historie findes enkelte arkivalske oplysninger. I forbindelse med en omlægning af korloftet 1632 blev tavlen »nedtaget, forfærdiget og igen opsat« samt fastgjort til en ny egebjælke i loftet.⁷ 1702¹⁰ blev den karakteriseret som »smukt stafferet«. I ny tid har der i storfeltet været anbragt et *†nadvermaleri*, 1862¹² omtalt som et »simpelt« (dvs. enkelt) arbejde,²⁸ af Magnus-Petersen 1889 karakteriseret som »et noget uheldigt Malerie fra en nyere Tid«. Tavlen »overstrykning med oliefarver« var formodentlig samtidig hermed.

Fra en sengotisk *†altertavle*, formodentlig et nederlandsk arbejde fra o. 1510-20, stammer et **relief* (fig. 15) af *Jesu nedtagelse fra korset*, nu i Nationalmuseet. Det lille relief, der er skåret i én blok, af eg, 44 x 32 cm, er midtdelt af korstræet, hvis tværarmer foroven strækker sig i hele reliefets bredde, men (nu ?) uden øvre korsarm. Tre personer hjælper Jesu afsjælede legeme ned fra korset. Øjnene er lukkede, munden let åben,

Fig. 15. *Relief af Jesu nedtagelse fra korset, fra *†*altartavle, fra o. 1510-20 (s. 3051). Dendrokronologisk bestemt til o. 1510 (N. Bonde, NM8). LL fot. 1988. - *Relief of the Deposition of Christ from the Cross, from *†*altar-piece c. 1510-20. Dendrochronological dating 1989: c. 1510.

håret lokket, ingen tornekrone. Armene hænger slapt ned, hænderne er uforholdsmæssigt store; det smalle lændeklæde er lagt krydset mellem benene. Disse gribes af en ung, skægløs mand,²⁹ der bærer en lang, folderig dragt med skulderslag samt tætsluttende hue. Til den anden side modtager Josef af Arimatæa Jesu krop, med de løftede arme skjult af ligklædet, hvis anden ende han har lagt om livet. Over en fodsid kjortel bærer han en knælang kappe med slag; hans hovedtøj har en turbanagtig bræmme. Begge personer, der har bredsnudede oksemulesko, står på et jordsmon, der som et bølget tæppe strækker sig over den skårne klippegrund nedenunder. Øverst på korset, bag Jesus, hjælper en anden mand til, mens han med den ene hånd griber om korsarmen. Over hans brede halskrave er hovedet forsvundet, dog ses huller efter dy-

ler. Baggrunden bag korset er skåret med samme klippeilluderende snit som klippegrunden forneden.

Relieffet har rester af tre stafferinger, den yngste en polykrom: Jesu legeme er gråligt, hår og skæg brunt, lændeklædet gyldent. Der er blodspor på pande og bryst og fra naglegab. Personen til højre har blå dragt med grønt slag og hvid hue, Josef gylden kappe og hovedtøj, rød kjortel, ligklædet er blåt. Manden bag Jesus bærer røde hoser og gylden trøje med rød-hvid krave. Korstræet og baggrunden er gylden, men med grønbrunt på klipperne og grønt på græsset. Den oprindelige staffering kan belyses, dels ved enkelte farvespor, dels ved farveprøver foretaget i forbindelse med en konserveringsundersøgelse.³⁰ Jesu karnation lysrød, brystsåret mørkerødt, håret sort; lændeklædet antagelig forgylt. Personen til højre har på dragtens nederste del bladguld på kridtgrund. Tilsvarende grundering for et lyst orangegult lag, hvorover tyndt bladguld, fandtes på baggrunden bag korset. En del af baggrunden har ikke været forgylt, men haft en mørk farve. Græsset lysgrønt.

Relieffet, der for hovedtrækkenes vedkommende synes skåret efter et stik af nederlænderen Israhel van Meckenem (o. 1470-1503),³¹ er formodentlig³² udført i et værksted i Brabant og er beslægtet med en tavle i Vaksala i Uppland, dateret ca. 1515. Det har antagelig haft plads i et sidefelt i midtskabet, men er nu indsat i en (suppleret) renæssanceprofileret ramme, sort, med spor af rødt, grønt og lysblåt. - 1889 lå relieffet på kirkens loft, siden 1934 i Nationalmuseet (inv.nr. D 12681).

Altersoh. Kalk (fig. 16), 1716, udført af Niels Jo(h)nsen, København, bageret nyere. Kalken, 17,6 cm høj, er af den almindelige, barokke form, som den nævnte guldsmed har anvendt til mange af sine kalke (jfr. Holme, s. 2205): sekstunget, profileret fod, sekskantede skaftled og midtdelt, godronneret knop. På fodpladen fire stempler: 1) guldsmedens »NI«, kun halvt, uden årstal (Bøje II, nr. 261), 2) Kbhvns bymærke [171]6, 3) månedsmærke: skyttens tegn og 4) guardeinens, Conrad Ludolph (Bøje II, 72). Nyere

Fig. 16. Alterkalk 1716, udført af Niels Jo(h)nsen, København; nyere bæger (s. 3052). NE fot. 1985. - *Chalice 1716, made by Niels Jo(h)nsen, Copenhagen. The cup is more recent.*

stort og glat bæger med kvartlåg og hældetud. Ifølge inventariet 1719³³ ejede kirken da det omtalte altersæt af sølv efter en tid at have måttet nøjes med et af tin (jfr. nedenfor). 1804 ønskede præsten et større bæger, fordi det daværende kun kunne rumme $\frac{2}{3}$ pægl. 1814 foreslog man at omgøre kalken, da den både var for lille og i stykker.³⁴ Også 1862¹² erklærede man, at kalk og disk var »vel små«, men dog store nok til det tal (otte personer), der fik plads ved knæfaldet. Herefter har kalken fået nyt bæger, der senere er blevet yderligere ændret.

Den samtidige *disk*, 10,1 cm i tv., glat og flad og forgyldt, har på oversiden et ret udpudset, graveret cirkelkors,³⁵ med fligede korsarmsender og i midten et kvadrat med konkave sider.

† *Alterkalke og -diske*. 1) 1646,⁷ »efter freden var sluttet«, fandtes en kalk og disk af sølv, der vejede 30 lod. 2) 1652⁷ købtes af Jens Nielsen tinstøber i Århus en kalk og disk af tin til erstat-

ning for det tidligere sølvsæt, der var stjålet sammen med en messesærk. 1681/82⁸ var det »noget i stykker« og 1702¹⁰ ubrugeligt.

† *Sygesæt*. 1740/41⁹ betaltes Niels Lund i Fruering, næppe guldsmed,³⁶ for en sølvforgylt kalk og disk, der vejede 18 lod 1 kvint, á 3 mk. 8 sk., i alt 10 rdl. 62 sk. Den lave vægt indikerer, at det har drejet sig om et sygesæt (jfr. i øvrigt Hørning, s. 3086).

Oblataske og alterkande,³⁷ 1862,¹² af sort porcelæn med guld kors og -kanter, fra Bing og Grøndahl. Samme firma har leveret en nyere *skål*, hvid med guld kant og -kors; alle dele nu ude af brug.

† *Oblataske*. 1619⁴ købtes for 2 sk. »en liden æske til brødet at gemmes udi«.

† *Vinflaske*, 1634 omlavet og forbedret med tin, 1649 omstøbt. 1681/82 nævnes en tinflaske på tre potter.⁷ 1719¹⁰ ønskede synet en tinkande til at sætte vinen i på alteret.

Alterstager (fig. 17), o. 1600,³⁸ af messing, 43,5 cm høje, svarende til Hundslunds (s. 2664), men

Fig. 17. Alterstage fra o. 1600 (s. 3053). NE fot. 1985. - *Altar candlestick c. 1600.*

Fig. 18. Indre, set mod vest. NE fot. 1985. - *Interior to the west.*

med flad lyseskål over ringled. 1965 forsynet med stor, cylinderformet messinglyseholder.

Syvarmet lysstage, 1907, af messing, 33,5 cm høj, skænket »Til Minde om Hans Anton Hansen Præst for Blegind og Hørning Sogne 1884-1905«, leveret af Erstad-Pedersen, Århus. En syvarmet *†stage* er nævnt 1862.¹²

Alterbøger. 1630 købtes en alterbog (dvs. en bibel), året efter en salmebog og 1639 en ny gradual, antagelig Niels Jespersens fra 1637. 1647 fik Peder bogbinder i Århus betaling for en ny alterbog.⁷ 1656 købtes en bibel til kirken »efter kgl. Maj.s brev«. 1685/86 omtaler inventariet et nyt kirkeritual.⁷

†Røgelsekar. I inventariet 1646 nævnes et »ildkar«, der 1681/82 kaldes »en lille mangpote«⁴⁰ at

hente ild udi«, 1687 omtalt som et kobberkar.⁴¹

†Messebagler. 1646 havde kirken en grøn fløjls-hagel, 1681/82 beskrevet som gammel, af grøn damask med brede sølvkniplinger.⁷ 1702 var den underforet med lærred, sønderslidt og med et kors af guld- og sølvkniplinger.¹⁰ 1719 ønskede synet en ny hagel anskaffet,¹⁰ hvilket først lykkedes 1735.¹⁹ 1862¹² var hagelen af rødt fløjls med guld-kors, antagelig erhvervet o. 1854.¹¹ 0.1888 blev den erstattet af en ny, af rødt silkefløjls med ægte guldtræsser.¹²

Alterskranke, 1953, metalstivere med træhåndfang og -hylde; tværs over koret, med bue foran alteret. Den tidligere (*†skranke*), fra o. 1871,¹² havde drejede balustre under profileret håndstang og var opstillet i en svag bue foran alteret

Fig. 19. Indre, set mod øst. NE fot. 1985. - *Interior to the east.*

(jfr. fig. 11); enkelte rester på loftet. Et ældre, skindbetrukket $\ddot{t}$ knæfald havde kun plads til otte personer¹² (jfr. alterkalk).

Døbefont (fig. 21), romansk, af ret grovkornet, rødlig granit, ca. 83 cm høj. Ifølge Mackeprang (*Døbefonte* s. 234, 250, 336) tilhørende de østjyske løvefontes klassiske type, nærmere bestemt en efterligning af Veng-Mallinggruppen. Den store, bægerformede kumme, ca. 73 cm i tv., har en fremstilling i ret fladt relief: to par modstillede løver, hvert par med fælles, ret primitivt mandshoved, ca. 20 cm højt og ca. 6 cm fremspringende. Alle løvernes haler er lagt lige op over ryggene, hvert pars haler endende henholdsvis i vinkelspidser og ottetalsfletning. Fontefoden er rund og let hvælvet, med øvre rund-

stav under et lavt, glat led. På siderne rundbuede arkader med stavkapitæler og -baser, delvis forvitrede. Rester af hvidtekalk og maling. 1882¹¹ ønskedes malingen borttaget. Opstillet i skibets nordøstre hjørne, 1904⁴² under korbuens i nord. 1863 foresloges de øverste fruentimmerstole fjernet for at give plads til fonten.

Dåbsfæde. 1) 1895, af messing, 67,5 cm i tv., glat, med ombukket rand. På fanen graveret skriveskrift: »Givet Blegind Kirke af Sognepræst Anton Hansen og Hustru Margrete Mathiassen d. 27. September 1895« (jfr. dåbskande nr. 1).

2) (Fig. 23), fra 1600ernes slutning, af tin. Det særprægede fad er ottekantet, ca. 30 cm i tv., med opdrevne bukler ud for kantspidserne. På

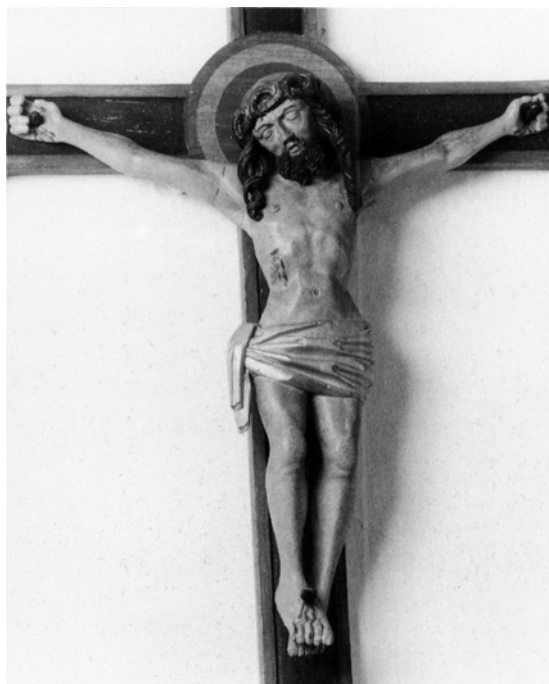

Fig. 20. Korbuckrucifiks fra 1500ernes begyndelse. Armene nyskårne 1934 (s. 3057). NE fot. 1985. - *Chancel-arch crucifix from the beginning of the 16th Century. The arms have been carved anew in 1934.*

fanen en nu næsten udslidt, graveret ranke med store »barokblomster«. I bundfeltet et støbt relief: inden for en tværriflet ramme en fremstilling af Lot og hans døtre (fra 1. Mos. 19,30-38), i baggrunden Lots hustru som saltstøtte og den gudløse by Sodoma. Fadet svarer bl.a. til et i Bjærgby (DK Tisted, s. 996), udført af kandestøberen Friederich Poulsen, Ålborg,⁴³ der vides på andre fad at have anvendt samme, afstøbte motiv fra et ældre, formentlig tysk renæssancefad,⁴⁴ og som muligvis også er mester for Blegind-fadet. Dette har tidligere været i borgerlig eje, hvilket fremgår af de indridsede initialer (versaler) på fanen: »ACS« og EPD«. På dennes underside en øsken til ophængning. - 1719³³ var fonten uden bækken. 1808³⁴ mente synet, at bækkenet (det omtalte?) burde omgøres; først 1862¹² kan det fastslås, at fadet befandt sig i kirken. Nu ude af brug.

Dåbskander. 1) Skænket 1895¹¹ (jfr. dåbsfad nr. 1), af messing, 27 cm høj, med udbugende

korpus. 2) 0.1862,¹¹ af tin, 25 cm høj, den ofte forekommende, slanke type med højt optrukket hank, bred tud og hvælvet låg med lille kors,⁴⁵ ustempet, men ganske svarende til Københavnerkandestøberen C. M. Svanbergs kander.⁴⁶ Nu ude af brug.

Fontehimmel (fig. 22 og 19), 1650-1700, et landligt arbejde, af eg, restaureret 1953-54 af Georg N. Kristiansen. Før restaureringen fandtes den i ret defekt tilstand på loftet. Af form er den ottekantet, med en lukket baldakin med profilerede ribber, afsluttet foroven af en skåret, facetteret knop. Siderne over den tværrifled bundplade er delvis åbne, med to kantstillede sprosser i hver side. Den øvre gesimsliste⁴⁷ har indprikninger, den nedre delvis rekonstruerede tandsnit. Nu grønmalet på undersiden og på baldakinens sider, i øvrigt grå og stafferet med lidt guld. Der var kun få rester af den oprindelige staffing: baldakinsiderne synes at have haft en rød dekoration på rødbrun bund, på ribberne grønt ledsaget af mørkebrunt; tilsvarende farver på siderne. Herover var to overmalinger, ældst en rødbrun farve på sprosser, ribber og vandrette profilled, siderne mørkegråt marmorerede. Ved

Fig. 21. Romansk døbefont (s. 3055). NE fot. 1985. - *Romanesque font.*

forrige århundredes midte er denne overmaling til dels blevet gentaget. 1954 atter ophængt over fonten.

Korbuekrucifiks (fig. 20), fra 1500rnes begyndelse. Den 56 cm høje figur, der ved en restaurering 1934 har fået tilføjet nye arme, er et vel-skåret billedskærerarbejde. Hovedet med de lukkede øjne og let åben mund hælder mod højre skulder. Den kraftige tornekrone er trukket ned på panden og over håret, der til den ene side falder ned i to sammenslyngede lokker. Midjen er slank, benene anbragt lige, med overlagte fødder. Det smalle lændeklæde, trukket tværs over hofterne, er bundet med overfald i den ene side, en øvre knude og muligvis også et slyng til den anden side er nu forsvundet.

1934 blev figuren restaureret af Povl Jensen, der nyskar armene og korstræet, med hulede cirkelskiver. Ifølge en indberetning fra 1912, da krucifikset lå på kirkens loft, var der rester af renæssancefarver direkte på træet. 1934 nystafferedes figuren: grålig karnation, mørkebrunt hår og skæg, røde blodspor fra sårene, grøn tornekrone og gyldent lændeklæde. Korstræet mørkeblåt med gyldne kanter og evangelistegn samt navne. Ophængt i skibet over korbuen.

Prædikestol og himmel (jfr. fig. 19), ifølge regnskaberne udført 1651 af Johan Albretsen i Skanderborg, der selv leverede (ege)tømmeret hertil og til trappen. Hos Michel Langballe i Århus købtes 2½ lispund jern til fire lange stænger, der skulle holde himlen, samt ankre, hvormed stolen skulle fæstes til muren.⁷

Stolen, der svarer til Ormslevs (s. 2167) og især Tulstrup's (s. 2374), formodentlig fra samme værksted, har flere træk, der efterligner stolene i Storring (s. 2073) og Nølev (s. 2456). Den har fire fag, hvert flankeret af glatte søjler med ringkapitæler og -baser. De karakteristiske, todelte storfelter (fig. 24) har et øvre, slyngbåndsprydet arkadefelt over et nedre, listeindrammet kvadratisk felt. De hjørneknækkede rammestykker er ud for de nævnte dele dekoreret med henholdsvis fladsnitsranke med fantasifrugter og skellagte skiver under en bosse, der danner overgangsled. Gesimsen har den traditionelle udformning med tandsnit- og ægge-

Fig. 22. Fontehimmel, o. 1650-1700. Før restaureringen (s. 3056). Georg N. Kristiansen fot. 1953. - *Font canopy, c. 1650-1700. Before restoration.*

Fig. 23. Dåbsfad af tin, fra 1600rnes slutning; i bundfelter en fremstilling af Lot og hans døtre (s. 3055). NE fot. 1985. - *Pewter baptismal dish, from the close of the 17th century, with a representation of Lot and his daughters at the centre.*

Fig. 24. Storfelt fra prædikestol, udført 1651 af Johan Albretsen, Skanderborg. Evangelistmaleriet formodentlig samtidigt (s. 3057). NE fot. 1985. - *Panel of the pulpit, made by Johan Albretsen, Skanderborg, in 1651. The painting of the Evangelist is probably contemporary with it.*

stavliste over glatte frisefelter med bossesmykkede fremspring over søjlerne. Den kvartrunde postamentbjælke har fladsnitsbladværk svarende til de ovennævnte stoles. Fodfrisen er glat, omløbende, under spinkel tandsnitliste, og med billedsniderens karakteristiske brednasede englehoveder (fig. 25) under hjørnerne, mellem kartoucheformede hængestykker med bosse og roset.

Den samtidige himmel har seks ens fag samt ét bredt mod væggen uden frise og nedhæng. Gesimsens led og englehoveder svarer til stolens, dog er fremspringene smykket med triglyffer og hængestykkerne her gennembrudte,

med C-bøjler omkring hjerter, bosse og roset. Topstykkerne er en forenkelt udgave af dem, man finder overalt på egnen, med slyngbånd omkring midtcirkel og tre konsoller bærende topspir; på hjørnene står høje, bossesmykkede sokler hvorpå drejede topspir. Lydhimlens underside er ved profileret listeværk delt i syv felter omkring tredobbelt midtroset, med hjerateggenbrydninger, hvorunder lille vindrueklase. Indvendig har frisen kraftige, profilerede tandsnit.

Ny trappe 1953. †Opgangen ved triumfvæggen havde indtil 1953 brede, svejftet udsavede poster, formodentlig den »række op til prædikestolen med tralværk at støtte sig ved«, der blev bekostet 16927 (jfr. fig. 11).

1953 gennemgik stol og himmel en restaurering ved Georg N. Kristiansen. Storfelternes formodentlig samtidige malerier⁴⁸ afdækkedes ligesom skriftstederne i stolens og himlens frisefelter. Rammeverket fik imidlertid en nystafering på grundlag af en overmaling fra 1912. De stærkt restaurerede evangelister⁴⁹ i arkadefelterne ses stående på en gråblå baggrund, alle med opslåede bøger foran sig og iført dragter i vekslende brune, grønne og røde farver. Hår og skæg er brunmalet, kun Johannes er som vanligt skæglos og med lysbrunt hår. Over deres hoveder ses en gul gloriering og til hver side herfor deres respektive navne, med sortmalet fraktur,

Fig. 25. Englehoved fra prædikestolen, 1651, jfr. fig. 19 (s. 3058). NE fot. 1985. - *Angel's head on the pulpit 1651 (cf. fig. 19).*

fra øst: »S. Mat., S. Marc. (fig. 24), S. Luc. og S. Ioh.« I felterne nedenunder står de tilhørende, naivt malede tegn, alle brune. De gyldne frakturindskrifter på sort bund er i stolens frise: »Tal Herre. Thi din Tiener Hører det. 1. Samuels bog 3. cap.« På himlens frise: »Min Aand som er ofver dig oc mine ord, som ieg hafver Lagt i din Mund, skulle icke vige fra din Mund. Esa. 59. v. 21«.

Nystafferingen 1953 består overvejende af grå og gråblå farver, med rødbrun marmorering på prydbælter og samme farve som bund for postamentfladsnittet. Enkelte lister, kanter og englehoveddetaljer er gyldne.

Ved restaureringen fandt man flere overmalinger over den oprindelige, der var en delvis staffering med rødt, brunsort og guld på egetræet. En af synet ønsket maling udført o. 1853¹¹ har formodentlig drejet sig om en konstateret farvereparation med enkelte ændringer, bl.a. en kraftig blåmaling af baggrunden for evangelisterne. Disse stod fremme indtil 1872,¹² da stol og himmel overmaledes med en lys egetræsfarve, men med indskrifterne bevaret urørt. En ny overmaling, 1912,⁵⁰ dækkede ligeledes de gamle malerier lige til 1953.

En *†muret prædikestol*⁵¹ blev nedtaget 1651 af murmand Tord Pedersen i Skanderborg, da den nye prædikestol skulle opsættes.⁷

Stolestader fra 1700rnes slutning eller begyndelsen af 1800rne, sæder og væggavle fornyet 1952f. De plane gavle har tunget topstykke over karnisformet skulderparti.⁵² 1983 grønmalet i to nuancer, *†Stoleværk* omtales tidligst 1632, da Rasmus Jensen snedker i Århus lavede to stole. Året efter opsattes vest for kirkedøren en ny (mands)stol,⁷ der fornyedes 1702. 1715 var alle stole brøstfældige,¹⁰ men synes under reparation 1719, da der skulle anskaffes 1 tylt store fjæle hertil.³³ Også 1758/59⁹ istandsattes de. -1 våbenhuset bekostedes 1668/69 en egebænk som supplement til den eksisterende stenbænk.⁷ Denne beklædtes 1862 med fjæl, og samtidig anskaffedes en træbænk. 1862 omfattede stoleværket otte mandfolkestole⁵³ (medregnet den vest for døren), samt den østligste, der for størstedelen optoges af prædikestolen. Desuden 11 fruentim-

merstole, alle af fyr, hver 3 alen 15 tommer lange og 1 alen 3 tommer brede, og alle blåmalede. Samme år opsattes knagerækker i mandsstolene. 1872 blev stolene malet med lys egetræsfarve.¹² (Jfr. i øvrigt døbefont og *†degne-stol*).

Præstestol, 1854,¹¹ læderbetrukket armstol med høj ryg og drejede ben; sortmalet. På ligkapellets loft.

†Skriftestol, tidligst nævnt 1615⁵ i forbindelse med en reparation. Da den 1708 var »gammel og meget slet« ønskedes en ny, hvortil krævedes en tylt brædder å 6 alen; dens plads var da i koret.¹⁰ *†Degnestol* omtalt 1719.³³ 1863 ønskedes den fjernet fra koret og anbragt i øverste mandsstol, hvilket imidlertid ikke skete før 1885.¹²

†Kirkekiste. 1646 omtales en gammel kiste. 1653 købtes fire tørre egefjæle samt fire egetræer til revler for lågerne til en kiste beregnet til at forvare messeklæderne i. Jens Pedersen snedker i Stilling udførte arbejdet, og Peder Jensen smed i Blegind beslog kisten.⁷

Fig. 26. Pengeblok af støbejern, fra o. 1860 (s. 3060). NE fot. 1985. - *Alms post of cast iron, c. 1860.*

Pengeblok (fig. 26), o. 1860, af støbejern, 82 cm høj, ganske svarende til bl.a. Vitveds (s. 3036),⁵⁴ selve bøsken og det kegleformede skaft tilsyneladende støbt i ét. Et bredt jernbånd, med lås, er lagt tværs over bøsken og lukker for pengeslidsen. Sortmalet. Nu ude af brug, i ligkapellet, *†»Tavlepung«* nævnt 1744/45.⁹

†Dørfloj (fig. 27), middelalderlig, i skibets syddør. Egetræsdøren, der endnu 1889 lå på våbenhusloftet, hvor Magnus-Petersen tegnede den,⁵⁵ bestod af fire lodrette planker, rundbuet afsluttet foroven. Den var beslået med tre lodrette jernbånd, lagt oven på samlingerne, og tre vandrette, overliggende, og tilsyneladende var der mærker efter et gangjern foroven og -neden. De lodrette jernbånd var smykket med en art løbende hund og desuden kantet af tolstave, de vandrette med småcirkler. De sidstnævnte synes at have løbet ud i et planteornament bestående af et tyndere midtblad mellem to bagudbøjede sideskud. Mellem tværbåndene var lagt spinklere, vandrette bånd med symmetriske, hjerteformede bladudløbere; den øverste havde yderst en blomsterkurv, hvorfra udgik et lille, trefliget blad. Døren var i øvrigt beslået med en snoet dørning samt et rudestillet nøglebeslag med midtcirkel. Antagelig 1860¹¹ blev døren fjernet og (senere?) erstattet af den eksisterende jernbundne,⁵⁶ ret fri eftergøring af den ældre.

Et nyt *†pulpitur* med plads til otte stole blev 1667/68 bygget i kirkens vestende. Stiftsskrivaren Jesper Nielsen gav hertil to »gode og fuldkomne bjælker«. 1702 manglede trappen til pulpituret nogle trin, og 1708 krævedes gulvet omlagt.¹⁰ 1863¹¹ erklærede synet, at det intet havde imod præstens andragende om at fjerne pulpituret, da det ikke var nødvendigt og desuden til vansir for kirken. Til trods for enighed herom med kirkeværgerne nøjedes man med reparation 1866 og maling 1872. Fjernet endeligt o. 1900.¹²

Orgel, bygget 1966 af Th. Frobenius & Co., Kgs. Lyngby. Et manual med fire stemmer: Gedakt 8', Principal 4', Rørflojte 4', Gedakt 2'. Tegnet af Aksel Skov og Aage Kristensen i samarbejde med orgelbyggeriet. Malet blågrønt,

grønt og gråt. Opstillet i skibets nordvestre hjørne, *†Harmonier*: 1) Anskaffet 1926.⁵⁷ I kirkens nordøstre hjørne. 2) Anskaffet brugt 1953. I kirkens nordvestre hjørne.⁵⁸

Salmenummertavle, 1955, til ophængningstal af metal. 1863¹² anskaffedes to sortmalede *†trætavler*, »foruden den som er«, muligvis identisk med den ene, senere hvidmalede, beregnet til indskudstalbrikker, der ses på fig. 11.

Præsterækketavle, se epitaf nr. 1.

To *lysekroner*, fra 1900'ernes begyndelse, barokkopier.⁵⁹ 1) En større, af messing, med otte lysearme, hver med to lys, stor hængekugle samt otte øvre refleksblomster. 2) En lille, af lyst malm, med to x otte lysearme på balusterskaft med forholdsvis lille hængekugle. Ophængt i skibet.

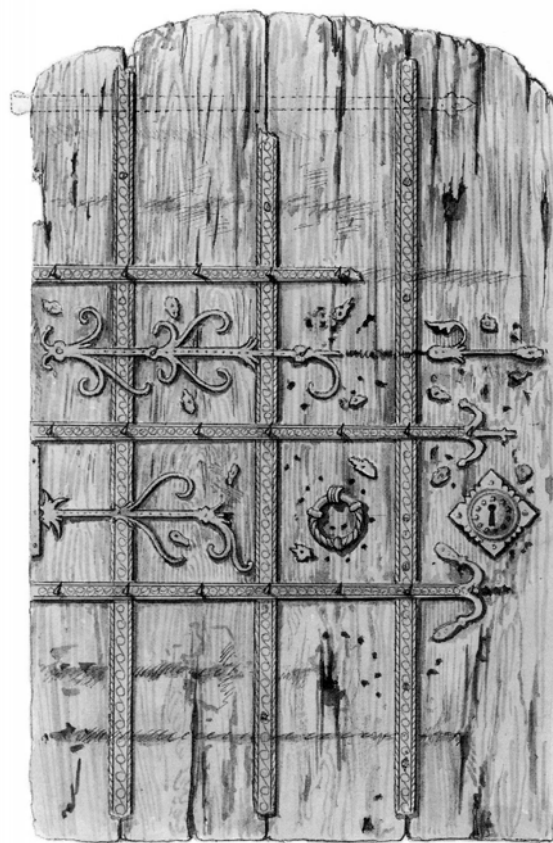

Fig. 27. *†Dørfloj* med jernbeslag, fra 1200'erne, 1:20, mellem våbenhus og skib. Tegning af Magnus-Petersen 1889 (s. 3060). - *†Door with iron fittings, 13th Century, 1:20, between the porch and the nave.*

Fra en (†)ligbhære, fra 1703, er bevaret den ene **bærestang*. Den er af fyr, ca. 239 cm lang, rektantet og med øvre profilering; på den ene side et udsparet felt med reliefindskrift: »Anno 1703«. Siden 1981 i Den gamle By, Århus (inv. nr. 4659:81). En tidligere *†ligbhære*, måske den der tidligst er omtalt 1646,⁷ var 1702 »ganske udygtig«.¹⁰

Jordpåkastelsesspade, fra o. 1850-1900, med drejet håndtag og skaft, der er afkortet og tilspidset og påsat lille spadeblad af jern; sortmalet. Nu ude af brug, i kapellets materialrum.

Klokke (fig. 28), omstøbt 1865,¹² formodentlig i S. Frichs jernstøberi i Århus.⁶⁰ Den skrift- og dekorationsløse klokke måler 70 cm i tv., vægten er 414 pd.¹² Et stykke af slagkanten afbrudt. Omhængt og istandsat 1967. *†Klokker*. Ved klokkeskatten 1528-29 afleveredes en klokke, der med al jernfang (ophæng) vejede 1½ skippund og 3 lispund. 1616 nævnes en klokke.⁴ I inventarierne fra 1649⁶¹ og frem omtales kun én klokke i tårnet. Før omstøbningen vejede den gamle klokke 399 pd.¹² Den målte 21 tommer i tv., foruden, 13 tommer foroven samt 23 tommer i højden¹¹ (ca. 65-40 i tv. og 73,5 cm høj).

GRAVMINDER

Epitafier. 1) (Fig. 30), o. 1687, over sognepræsten Esbern Rasmussen Malling, t1701, og hans første hustru Kirsten Olesdatter Aale, † 1687 (jfr. gravsten nr. 1); 1932 omdannet til præsterække-tavle.

Det i forhold til kirkevæggen ganske store epitaf, af eg, er et karakteristisk arbejde af Rasmus Christensen,⁶² antagelig tidligere lærling eller medarbejder hos Horsens-billedskæreren Peder Jensen Kolding. Midtfeltet, der har været prydet af et *†*portrætmaleri, har øvre, tresidet afslutning kronet af forkroppet profilgesims med englehovedsmykket knægt midtfor. Feltet flankeres af 85 cm høje frifigurer af evangelisterne Lukas (mod vest) og Johannes (mod øst), hver stående på og skåret i ét med deres tegn, henholdsvis okse og ørn, begge liggende. På gesimsen ovenover ses de to andre evangelister,

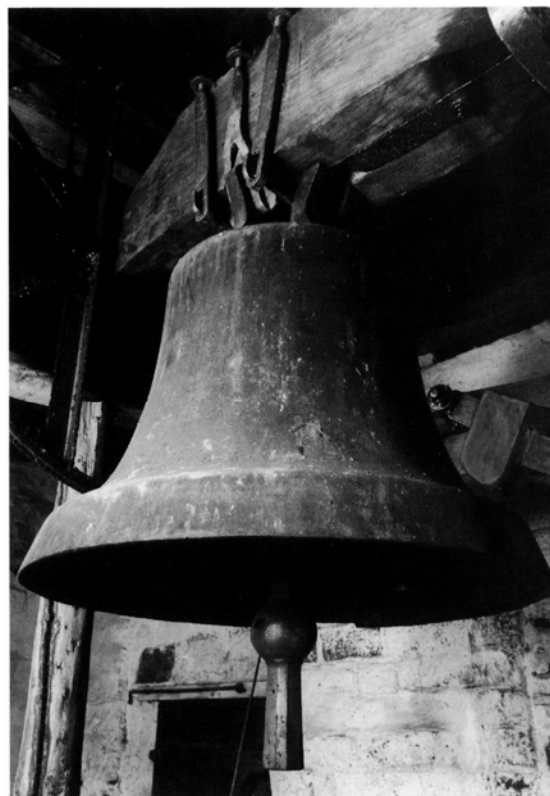

Fig. 28. Klokke, omstøbt 1865, formodentlig i S. Frichs jernstøberi, Århus (s. 3061). JFF fot. 1985. - *Bell, recast 1865, probably at S. Frich's iron foundry in Århus.*

nærmest liggende med deres bøger og tegn, henholdsvis Mattæus med englen (fig. 29) og Markus med løven. Et lille topfelt, flankeret af snosøjler, bærer en gesims med reliefskårne blade og kronet af den opstandne Kristus med sejrspanen stående på et nyskåret, »barokt« postament. Både stor- og topvinger har kraftige, knoppede øreflipvolutter, de førstnævntes yderste del desuden formet som vingede englehermer. Topvingerne løber ud i profilfantasimasker, der næsten er skjult bag evangelisternes hoveder. Tilsvarende masker flankerer hængestykkets ovale, hvælvede skriftfelt. Under postamentfremspringene hænger kraftige vindruelaser.

De grove figurskæringer, behandlingen af hår og skæg, men især udformningen af de tresidet hvælvede øjne er træk, der peger på Rasmus Christensen som mester for epitafiet.

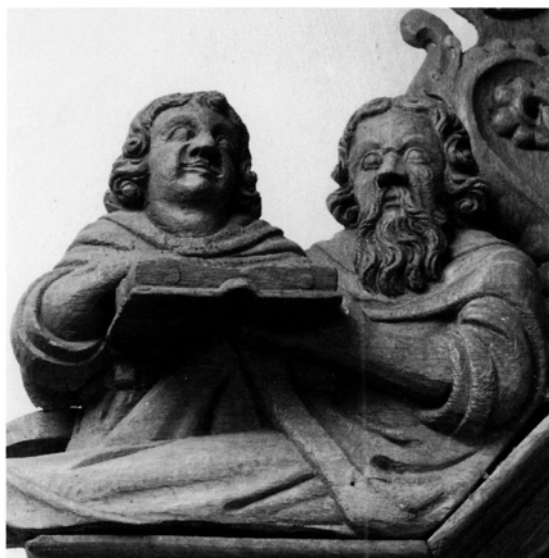

Fig. 29. Evangelistfiguren Mattæus, med englen, fra epitaf nr. 1, o. 1687, jfr. fig. 30 (s. 3061). NE fot. 1985. - *St. Matthew, the Evangelist, with angel, on wall monument no. 1, c. 1687, cf. fig. 30.*

Epitafiet er ifølge hængestykkets indskrift »istandsat og omdannet til Præstetavle 1932«. Allerede 1889, da Magnus-Petersen beskrev og tegnede de adsplittede dele, der lå på loftet, blev det foreslået at samle og istandsætte epitafiet samt afrense farverne, så det fremstod »i sin oprindelige egetræsfarve«. Ved Povl Jensens istandsættelse 1932 blev enkelte, manglende stykker og profillister nyskåret. Træet afrenses for alle kridt- og farverester, hovedsagelig grå, røde og grønne farver samt forgyldning,⁶³ hvorefter enkelte lister blev forgyldt ligesom præstetavlens navne (med versaler) og årstal, Jesumonogrammet i topfeltet og ovalfeltets indskrift (med fraktur).

Ifølge Magnus-Petersen var der 1889 i topfeltet »et værdiløst *fMalerie* med Christi Gravlægning«. Det i Danske Atlas 1768⁶⁴ omtalte *fMaleri* i midtfeltet⁶⁵ af præsten og hans hustru, var der 1889 (og 1908) kun svage rester af, af manden utydelige spor, kvinden derimod var temmelig godt bevaret. Over deres hoveder var »Spor af en Engel, som udstrækker Armen med en lille Seddel, hvorpaa er en fin, latinsk Indskrift med et Skriftsprog«. Dette var ifølge kon-

servator Povl Jensen et citat fra »Apoc. 2, [10]: [Est]o Fide[lis usque] ad mortem et Dabo Tibi Coronam Vitæ« (Vær tro til døden, og jeg vil give dig livets krone). Af et fotografi fra 1908 kan dog skelnes, at den (knælende?) kvinde har lagt hænderne foran brystet. Hun bar hvid konehue, hvid, flad krave udbredt over skuldrene og havde mørk kjole med hvide underærmer samt hvidt forklæde. På hængestykket var 1889 al skrift afskrabet og overmalet.

1862¹² hang epitafiet »i mådelig tilstand« i kirken, 1888 var det mellem andre sager »henkastet« på loftet.⁶⁶ 1932 ophængt på skibets nordvæg øst for døren.

2) (Fig. 31), opsat 1741 over kapellanen Christian Mogensen Hirznach, t1740.⁶⁷ Den tidstypiske indskrift lyder: »Her i Guds Tempel, lige forud Hviler velærværdige Hæderlige vellærde nu salige Hr. Christian Mogensen Hirznach. Barne fød i Æbeltoft Anno 1696, af Gud og Kongen beschichit medtiener i Kaldet for disse menigheder, Som hand i lif og lærdom paa ... retsindelig har opbygget, indtil hans Alders 44 Aar 1740. Da Gud Kaldet ham til Himmelen fra sin høybedrøvet efterladte Hustrue Madm. Christiana Elisabet, f. Redlich, som hindis salige Mand til ære Kierken til Prydelse og een kierlig Amin-delse, har ladet dette Epitaphium med Kierkens Patroners Tilladelse opsette i Aaret 1741.

O søde ven, dend korte Tid vi samlet her har været,
Dit minde mig saa æder ind, det aldrig blir udtæret,
men ieg kand tæris snart af sorg, om Gud mig ey

Opholder,

med ord og Aand som trøster mig, dit minde det

forvolder,

Til Minde har ieg derfor sat, for fler af min formue,
Det lidet Epitaphium, at naar de det mon Schue,
mit hierte da kand trøste sig, dit Navn i ære minde,
for Erlighed blir altid ved, i Hu og alles Sinde.«

Tavlen er af eg, med øvre tresidet afslutning, 109 x 80 cm, i ny, profileret ramme.⁶⁸ Istandsat 1932 og atter 1984; den gyldne kursivindskrift, på sort bund, genopmalet og let normaliseret.⁶⁹ Da tavlen 1931 lå på loftet, var der kun »ubetydelige dele af et renæssancerammeværk(!) i behold«. Hermed hentydes antagelig til bl.a. et **hængestykke*, der nu findes i Nationalmuseet (inv.nr. D

Fig. 30. Epitaf nr. 1, o. 1687, over sognepræst Esbern Rasmussen Malling og hustru; tilskrevet billedskæreren Rasmus Christensen. 1932 omdannet til præsterækketavle (s. 3061). NE fot. 1985. - *Wall monument no. 1, c. 1687, to the vicar, Esbern Rasmussen Malling and his wife; attributed to the woodcarver Rasmus Christensen. In 1932 made into a board listing the incumbents.*

12190). Det er en svejftet udsavet egetræsplade, nu 24 cm høj og ca. 83 cm bred, der forneden afsluttes midtpå af lille profilliste med taphul til thængeornament. Det har træets farve, blot med en sortmalet bræmme langs kanten. Re-

staureret 1984. Skrifftavlen nu, ligesom 1862,¹² ophængt på skibets nordvæg øst for vinduet. 3) (Fig. 32), o. 1790, over Lauridz Sørensen Worsøe,⁷⁰ forhen sognepræst for Blegind og Hørning menigheder i 41 år og provst i Hielm-

Fig. 31. Epitaf nr. 2, opsat 1741 af enken, over kapellanten Christian Mogensen Hirznach (s. 3062). NE fot. 1985. - *Sepulchral tablet no. 2 in memory of Rev. Christian Mogensen Hirznach, curate of the parish, put up in 1741 by his widow.*

sløv herred i 17 år, *1710, †1780, og hans hustru Ide Margrathe(!) Bøgh, *1716, †1790, tilligemed 7 af deres tilsammen avlede 15 børn. »Gud lad os samles med disse Kiere Wenner i den glade Evighed«.

Indskriften indledes med ordene: »Her neden hviler«, men ovenover er tilføjet en rettelse: »uden For den østre Side af Kierkens Gavl«. Hermed refereres rimeligvis dels til et oprindeligt begravelsessted i koret, hvor tavlen hang 1862,¹² dels til en senere plads på kirkegården. Måske er flytningen sket 1805, da en begravelse i koret blev opfyldt.³⁴ - Et *sagn*⁷¹ er knyttet til sognepræsten, der i folkemunde bar øgenavnet »Slante Lavs«, og som havde ry for at omgås overnaturlige magter. En mørk, uafvaskelig plet ved alteret skulle være et billede af den knælende

præst, der strakte armene op mod himlen, og som således billedligt var underkastet evig straf.

Den rektangulære, sortmalede egetræstavle, 84,5 x 42,5 cm, er indrammet af en profilist. Indskriften står med gul (oprindelig hvid?) skrivekrift. Istandsatt 1984. Nu ophængt på skibets sydvæg vest for døren.

4) (Fig. 33), o. 1836, over Karen Toft, datter af kancelliråd Toft til Ullerupgaard i Thye, »givet med« provst Peder Schinnerup i Blegind, †1836.⁶⁷

Rektangulær tavle af støbejern, 93 x 47,5 cm, opdelt i et nedre billedfelt og et øvre skriftfelt. Det sidstnævnte er flankeret af kannelerede halvsøjler og kronet af trekantgavl, hvorunder et pånattet, støbt krucifiks. Indskriften med reliefversaler. I billedfeltet ses under et bueslag dødens genius siddende på et podium, hvorpå symbolet for evigheden, en slange, der bider sig selv i halen. Han støtter sig til en nedadvendt, udslukket fakkelt. Foran står tre rosenkransomhængte meta'er (den romerske væddeløbsbanes endemærker).⁷² Det er en nyklassicistisk allegori over »livsløbet«, ofte fremstillet på gravminder, jfr. bl.a. Tiset (s. 2248). Indskrift og ornamentdetaljer fremhævet ved forgyldning mod den sorte baggrund. Istandsatt 1984. 1862 ophængt i koret,¹² nu på skibets sydvæg, øst for døren.

Fra et (†)epitaf fra o. 1823, er bevaret en del af skriftfeltet med indskriften: »Her Norden for Kirken hviler« ... Erasmus Winther, sognepræst for Blegind og Hørning menigheder, efter at han forhen havde været på den kongelige flåde i 4 år. I 30 år var han gift med Johanne [Bornich] Riise, der forhen havde været i ægteskab 13 år med Peder Aaboe Møller, sognepræst i Wiibye. I Rosholm præstegård i Thye var hr. Winther født 1752, han døde her i Blegind 4. maj 1823, 71 år gl. Nederst afskeds vers sat af »hans efterlevende Enke I. B. Riise«.

Den bevarede del af den ovale egetræsplade, 62 x nu 29 cm, har hullet kant til indfældning. Indskriften er med gul kursiv, afdødes navn med store skønskriftsbogstaver, på blåsort bund. Lå 1931 på kirkens loft, siden overført til Nationalmuseet (inv.nr. D 12189).

Gravsten. 1) (Fig. 34), o. 1600, med sekundær indskrift fra o. 1690. Grå Namur-kalksten, 117 x

Fig. 32. Epitaf nr. 3, o. 1790, over sognepræst og provst Lauridz Sørensen Worsøe, hans hustru og syv af deres børn (s. 3063). NE fot. 1985. - *Sepulchral tablet no. 3, c. 1790, commemorating the vicar of the parish and rural dean, Lauridz Sørensen Worsøe and family.*

Fig. 33. Støbejernsepitaf, nr. 4, o. 1836, over Karen Toft, provst P. Schinnerups hustru (s. 3064). NE fot. 1985. - *Sepulchral tablet no. 4, of cast iron, c. 1836, in memory of Karen Toft, wife of the rural dean P. Schinnerup.*

70 x 40 cm, hvis reliefudsmykning er en del nedslidt og et hjørne afbrækket. Stenens nederste totrediedel optages af en skrifttavle, der har en profileret indramning med æggestav og tand-snit, ganske svarende til en gravsten fra 1593 i Hørning (s. 3095). Oven på tavlen ligger forkrænkeligheds- og opstandelsessymboler, et kranium med kornaks hvilende på korslagte knogler. Over kraniet en oval bladkrans holdt af englebørn svævende ud fra hjørnernes skyformationer.⁷³

Efter at den oprindelige indskrift var blevet udslebet, er o. 1690⁷⁴ hugget en ny, med relief-versaler på trambuleret bund. På tavlen: Esbern Rasmussøn Malling, sognepræst til Blegind og Hørning sogne i □ år og provst i Hielmslov herred □ år, †□, ligger her begravet med sine

tvende hustruer, Kiersten Olesdatter Aale, med hvilken han levede i 26 år, hun †1687, og Mare(n) Jensdatter Holm, med hvilken han levede i □ år, †□ (jfr. epitaf nr. 1). »De sovede alle hen i haabit om en glædelig opstandelse«. I bladkransen foroven en indskrift, der refererer til den symbolske udsmykning: »Dine døde skulle leve. Esaia 26« (måske en gentagelse af den oprindelige).

Nedlagt i skibets midtgang, 1922¹² opstillet mod våbenhusets vestvæg.

2) (Fig. 35), fra 1600ernes 2. fjerdedel, med ændret udsmykning o. 1725-40 og senere indskrift fra o. 1797.

Lysrød kalksten ca. 160 x 88 x 8 cm, brudt i flere stykker og stærkt eroderet. Stenens oprindelige udsmykning består af en rammebort, et

Fig. 34. Gravsten nr. 1, o. 1600, med sekundær indskrift o. 1690 over sognepræst Esbern Rasmussen Malling og to hustruer (s. 3064). NE fot. 1985. - *Tombstone no. 1, c. 1600, with secondary inscription c. 1690 marking the grave of the Rev. Esbern Rasmussen Malling and two wives.*

attisk slyngbånd, der tillige pryder et vinkelknækket bueslag, støttet af volutkonsoller, foroven på stenen. I hjørnerne er cirkelfelter med de siddende evangelister, udført efter ofte anvendte og samme forlæg som for sten nr. 1. Under bueslaget ses en frontal, stående mand, i trekvartfigur, med hænderne samlet i bøn foran brystet. Af dragtens detaljer skelnes trøjens mange knaphuller langs den ene forkant, ærmeopslagene samt den øvre del af de folderige bukser. Resten, og især hovedet, er så ødelagt, at det ikke kan afgøres, om figuren er oprindelig, ændret eller senere udhugget. Stenens nedre halvdel har tilsyneladende i perioden 1725-40 fået en

ny udsmykning, en cirkulær bort med klokkeblomster i relief, et motiv, der genfindes på flere sten i Århus amt.⁷⁵ I de øvre svikler er der englehoveder med udbredte vinger, i de nedre en firbladet roset.

Den formodentlig tilhørende gravskrift er o. 1797 blevet udslebet for at give plads til en indskrift med reliefversaler over Ole Niel[sen] K[aae], f. i [H]ørning 1717, boede og døde her i B[legind] 1797, 81 år gl. På et rammebånd forneden står med fordybede, skriveskriftsagtige bogstaver: »Bekost af Michel Kaae«. Denne, der er søn af ovennævnte og født i Blegind,⁷⁶ er sammen med sin hustru begravet i Lisbjerg, hvor der ligger to gravsten (ligeledes genanvendte) over dem på familiegravstedet (nr. 4 og 5, s. 1418-20).

Blegind-stenen, der kan formodes tidligere at have haft sin plads i skibets gulv, ligger nu i brudstykker i kirkegårdens nordøstre hjørne.

3) (Fig. 36), udført mellem 1638 og 1659 og lagt over to sognepræster og deres hustru: »Her« (dvs. sognepræst) Rasmus Nielsen, f. i Bl[il]gi[nd], som boede og døde samme sted 1638 3. (?) søndag efter Trinit[atis], 68 år gl., og »her« L[a]vritz Nielsøn, f. i [T]orrild, som døde her i Blegind 16(59 10. aug.), □ år gl., samt deres kære hustru Cidzel Søf[v]rensdater, f. i [R]afnholt, som døde i Blegen(!) 16□, □ år gl.

Grå Namur-kalksten, 177 x 109 x 9 cm, både indskrifterne, med reliefversaler, og reliefudsmykningen på trambuleret bund. Stenen er formodentlig udført i et Århus-værksted efter et forlæg, som ofte er benyttet til gravsten i Århus stift.⁷⁷ Den rektangulære skrifttavle holdes af to kvindelige engle stående under bueslag. Herover et opstandelsesrelief: Kristus ses stående på graven med højre hånd oprakt mod en strålesol, med venstre holder han sejrspanen. Bagved er der to soldater med sværd og skjold. Foroven afgrænses feltet af en vinkelbrudt rundbue, støttet af volutkonsoller. I stenens hjørner er cirkelfelter med de siddende evangelister, alle med opslået bog. Mellem de øvre udfyldes tomrummet af to blomster, forneden af et bibelcitater fra Apoc. 14: »Salige ere de døde ...« etc. Nederst ses de afdødes tre symmetriske skjolde, i midten

hustruens med det for kvinder almindeligt anvendte Jesumonogram, IHS, flankeret af ægtemændenes, de to sognepræsters, til heraldisk højre er mærket en alterkalk, til venstre en fugl (duen på oliebjerg?).

Stenen er ret slidt, især midtpå, antagelig på grund af den oprindelige placering i skibets midtgang,³⁴ samt brækket på tværs og langs, nok fra optagningen 1922,¹² hvorefter den anbragtes op mod korets nordvæg.

Et *†»ligtræ«* blev 1741/42 lagt over Peder Rasmussen af hans enke Anne Jensdatter, der herfor betalte 64 sk.⁹

Fig. 35. Itubrudt gravsten nr. 2, fra o. 1625-50, med ændret udsmykning o. 1725-40 og senere indskrift fra o. 1797 (s. 3065). JJF fot. 1985. - *Broken tombstone no. 2, c. 1625-50, with changes of ornament c. 1725-40, and later inscription c. 1797.*

Fig. 36. Gravsten nr. 3, mellem 1638 og 1659, lagt over to sognepræster og deres hustru (s. 3066). NE fot. 1985. - *Tombstone no. 3, between 1638 and 1659 for the graves of two clergymen and their wife.*

KILDER OG HENVISNINGER

LA Vib. *Præstearkiv*: Blegind kirkeregnskabsbog 1627-92 (C. KRB 36). *Ved embedet*: Synsprot. 1862ff. - Se i øvrigt fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Gl. Skanderborg amt i almindelighed s. 2874 samt forkortelser s. 2875.

NM2.: Håndskrift: F.Uldall: Om de danske Landsbykirker III, 1885, s. 329-32. - Indberetninger ved J. Magnus-Petersen 1889 (bygning, inventar og gravminder), Chr. Axel Jensen 1907 (prædikestol og noter om øvrigt inventar samt gravminder), Erik Bayer 1908 (*relief fra *†*altertavle, krucifiks og epitaf nr. 1), Niels Termansen 1912 (krucifiks, prædikestol og epitafier), V. Kruse 1913 (prædikestol), Povl Jensen 1931 (forundersøgelse af inventar og epitafier), Georg N. Kristiansen 1952 og 1954 (inventar), Bent Meyer 1982 (bygning og inventar), Mogens Larsen 1982 (inventar og epitafier), Vibeke Michelsen og Jens-Jørgen Frimand 1985 (inventar og gravminder),

Mette Marie Bang 1987 (*altertavlerelief), Per Nielsen 1988 ((†)epitaf). - Udskrifter af de gennemgaaede arkivalier findes i NM2.

Notebøger NM2.: C. M. Smidt CXLI, o. 1925, s. 4-5 (bygning og inventar). - V. Norn I, 1929-35 (bygning og inventar).

Tegninger og opmålinger. NM2.: Vindue, kragsten, sydportal med dørfløj samt epitaf nr. 1 ved Magnus-Petersen 1889. - Sydportal med rekonstruktionsforslag til dørbeslag samt tryk af opmålingssæt ved S. F. Kuhnel o. 1885. - Plan, snit og opstalter (syv blade 1:50) ved Aksel Skov 1951. - Rapport med opmåling, bygningsarkæologisk undersøgelse og registrering af mærker på tagværk ved Niels Autzen og Max Jørgensen, Arkitektskolen i Århus, 1980-81. - Grundplan m.v. ved Bent Meyer 1981. *Kunstakademiets bibliotek*: Ovennævnte opmålinger og samtidigt projekt ved S. F. Kuhnel, aflev. af M. B. Fritz og søn. *Kgl. bygningsinsp. Århus*: Ligkapel ved Bent Meyer 1972.

Litteratur: Chr. Heilskov: Hjelslev herred. Blegind sogn. ÅrbÅrhSt. XX, 1927, s. 47-61; ovennævnte arbejde af Autzen og Jørgensen samt beskrivelse af kirken ved sognepræst Johan Pedersen 1982 (?) (begge manuskripter i kopi i NM 2.). - MeddÅSt. 1967, s. 86 (klokke), 1983, s. 127 (indv. istandsættelse).

Historisk indledning ved Per Ingesman, beskrivelse af kirkegård og bygning ved Kjeld de Fine Licht, tkalkmalet indskrift, inventar og gravminder ved Vibeke Michelsen, orgel ved Ole Olesen. Engelsk oversættelse ved Jean Olsen. Redaktionen afsluttet 1988.

1 RA. DaKanc. Fortegnelser og div. dok. vedk. kirker og sognekald 1630-1702. Eksistensen af ovennævnte regnskabsbog lader antage, at besiddelsen i hvert fald går tilbage til 1620'erne, samt LA Vib. Århus bispearkiv. Kirker på ryttergodser 1713-24 (C 3. 1155).

2 LA Vib. Skbg. rytterdistrikt 1719-69. Jordebogseks-trakter og arkivalier vedr. ændringer af godsets omfang (GRyt 8. 9). Jfr. LA Vib. Århus bispearkiv. Kirkernes jura patronatus 1756-88 med Worsøes indb. til biskoppen om kirkeejerne 1776. Ifølge DaAtlas, s. 195, opførte Worsøe en bolig for præsteenker, jfr. Kronens Skøder 29. okt. 1753.

3 LA Vib. Skbg. distriks birks skøde- og panteprot. 1789-1800, fol. 686 (B 61 F. SP 4).

4 Ra. Rtk. Seks års kirkeragsk ... 1620 (B 184 e).

5 Mønterne opbevares på Den kgl. Mønt- og medaillesamling (NM6) F.P. 837. Jfr. J. Olrik: Drikkehorn og Sølvstøj 1909, s. 142 nr. 5, og K. Uldall, i Fortid og Nutid IX, 1931-32, s. 125.

6 Det gælder for Blegind kirke, som for en del andre, statsejede kirker på Skanderborgkanten, at der er be-

varet en regnskabsbog fra 1600-tallet, som giver mulighed for at følge tildragelser, anskaffelser og bygningsarbejder over en længere periode og med større detaljrigdom end vanligt. Det ligger uden for Danmarks Kirkers rammer at skildre den rutinemæssige vedligeholdelse og de tilbagevendende småreparationer, der hører enhver bygning, dens omgivelser og inventar til og intet væsentligt ændrer. Med sine kortfattede registreringer af årenes større og mindre arbejder giver regnskabsbogens mange notitser imidlertid et interessant indblik i bl.a. administrative forhold og omstændigheder vedrørende håndværkere. Det værdifulde i det ret omfattende stof af overvejende økonomisk og socialhistorisk art står mindre klart ved den enkelte kirke, men træder frem ved undersøgelser af en udvalgt gruppe, jfr. f.eks. B. Mosegaard Nielsen: Skanderborgegnens kirker 1604-62. ÅrbÅrhSt. LXV, 1974, s. 57-135.

7 LA Vib. Rgsk. 1627-92.

8 RA. Rtk. Rgsk. 1660 - ca. 1848. Kirkeragsk. Århus stift 1680-94 (261-66).

9 RA. Rtk. Rgsk. 1660 - ca. 1848. Skbg. rytterdistriks ragsk. 1739-67.

10 LA Vib. Århus bispearkiv. Kirkesyn 1700-1803 (C 3.1166-76).

11 LA Vib. Provstearkiver. Hjelslev-Gjern hrd. Synsprot. 1826-1915 (C 32. 2-3).

12 Synsprot. 1862f.

13 Abrahamsen: Orientering, s. 56: 15°.

14 Sydportalens rigere udformning udmærker den som hovedindgang. Sogneboerne træder ind i kirken under relieffet, hvis centralsøjle, kronet af et treenighedsudtryk, står for Kristus. Ved siderne af søjlens fod, hvis tegning antyder en flod eller et bjerg, vokser paradiset livstræer. Kirkegængerens vej mellem lysets og mørkets magter kan være billedliggjort i løveparret. Mackeprang: Granitportaler, s.266f.; P. Maggi: Das schlichte Tympanon im 12.Jahrhundert. Diss. Zurich 1986, særligt s. 37 f.; L. Gotfredsen og H.J.Frederiksen: Troens billeder. Herning 1987, s. 100 f.

15 V. Norn i notebog I, 1929-35, noterer tre overliggere.

16 En stikkvader, der nu indgår i kirkegårdens vestre støttemur, stammer måske fra korbuken.

17 På gårdspladsen i den ovenfor nævnte Blegindgård ligger en 109 cm lang vederlagssten af rødgrå granit, der tidligere fungerede som trappetrin ved stuehuset (fig. 8).

18 Mackeprang: Granitportaler, s. 295; jfr. P. Maggi (note 14), der anser tolstaven for billede på Troen. Fuglen på det nordre kragbånd kunne vel være en Phønix, og måske er tankegangen bag langsiden dekoration, at der i den østre ende, dvs. nærmest alteret, råder frodighed, mens den modsatte ende ligger i goldhed.

- 19 LA Vib. Ryttergodserne. Synsprot. over de kgl. kirker i Skbg. og Dronningborg rytterdistrikter 1735 (GRyt. 7. 2).
- 20 Noterne 11 og 12. S. F. Kühnel opmålte kirken (jfr. fig. 4) og udarbejdede et ombygningsforslag, hvorefter der oven på det eksisterende tårn skulle rejses et mindre med pyramidespir.
- 21 LA Vib. Århus bispearkiv. Rgsk. for rytterdistrikternes kirker 1716-23 (C 3. 2439).
- 22 Noterne 11 og 12.
- 23 LA Vib. Provstearkiver. Århus amts søndre provsti. Synsprot. 1817-54 (C 30 I. 2).
- 24 Autzen og Jørgensen: Anf. arb. I alt 58 mærker.
- 25 Noter ved Åge Roussell 7. og 27. okt. 1952 efter besigtigelse; korrespondancearkivet, NM2.
- 26 Pladen er anbragt med bagsiden synlig; heri indskårne versaler: »[G]regorius Bir«. Pladen har tidligere været anvendt som bagklædning for et maleri og er derfor blevet gjort mindre ved at fjerne et stykke i midten, således at pladen nu måler ca. 124 x 91 cm (jfr. note 12, 1895). Af storvingerne er intet bevaret.
- 27 En replik efter kunstnerens maleri fra 1878 i Emmauskirken i Kbhvn. - Bag på tavlen en indskrift med hvid skriveskrift: »Aar 1895 blev dette Alterbillede skænket Blegind Kirke af Gaard. Kr. Laasbys Enke, Kirsten Marie Truelsen, og Rammens Fornylse og Istandsættelse bekostet af Gaard. A. Sørensen Enke Ane M. Mortensen.«
- 28 Formodentlig malet af lærer Jensen, Boes, ligesom de tilsvarende i bl.a. Fruering (s. 2990) og Høring (s. 3085).
- 29 I nyere beskrivelser, samt delvis ved stafferingen, karakteriseret som kvinde, men er rimeligvis en mand, jfr. tilsvarende scener i andre nederlandske tavler.
- 30 Mette Marie Bang. Rapport. Undersøgelse og konservering af polykrom skulptur. En korsnedtagelse fra Blegind kirke. Konservatorskolen 1987.
- 31 The illustrated Bartsch 9, 24 (211).
- 32 Således formodet af Sissel Fredrikke Plathe: Nederlandske importtavler i Danmark. Prisopgave ved Kbhv.s universitet 1987/88.
- 33 LA Vib. Århus bispearkiv. 1713-24. Kirker på ryttergodser (C 3. 1155).
- 34 LA Vib. Provstearkiver. Hjelmslev hrd. Synsprot. 1803-12 (C 30F. 2).
- 35 Tilsvarende kors på den samtidige disk i Højby (Ods hrd., Holbæk amt).
- 36 Ikke omtalt hos Bøje.
- 37 Kanden måske fornyet 1908, da man ønskede en ny anskaffet (note 12).
- 38 Fandtes formodentlig i kirken 1635, da der indkøbtes to nye kirkelys i Århus af Christen underdegn. 1656 blev den ene stage repareret af Jacob kleinsmed i Stilling (note 7); 1894 blev de begge loddet (note 12).
- 39 Note 7; jfr. Holger Fr. Rørdam: Om Bibelarbejderne i Christian IV.s Tid, i Ny Kirkehist. Saml. VI, 1872f., s. 417ff, især s. 456-58.
- 40 Antagelig potte af manggods, dvs. blandingsmetal.
- 41 LA Vib. Århus bispearkiv. Hjelmslev herredsbog 1687 (C 3.1105).
- 42 Jfr. fot. 1904.
- 43 Halkjær Kristensen: Tinmærker, s. 99.
- 44 Jfr. Holger Rasmussen: Gammelt dansk tin, 1987, s. 33; Jørgen Olrik: Gammelt Tintøj, i Tidsskrift for Industri 1906, s. 65.
- 45 Jfr. bl.a. Alrø, s. 2854.
- 46 Holger Rasmussen (note 44), s. 50f.
- 47 Ifølge restauratør var der i gesimsen taphuller, muligvis fra topspir eller -stykker.
- 48 De udførlige kirkeregnskaber omtaler ikke en staffering, der imidlertid kan være skænket, hvorfor udgiften ikke vil være bogført.
- 49 Allerede 1912 havde konservatoren konstateret, at den nylig foretagne »istandsættelse«, ved en malermester fra Århus, med nedslibning og overmaling af storfelterne, havde ødelagt malerierne.
- 50 Ved V. Kruse, Århus (NM2, korrespondancearkiv); jfr. note 49. På arkitravlistens overside var malet »Johannes Petersen og Carl Jensen 1912«, formodentlig hjælpere.
- 51 Om andre, murede stole, se bl.a. Randlev (s. 2482) med henvisninger.
- 52 To stolestader og et indgangspanel med fire høje smalfyldninger, nu på loftet.
- 53 1717-18 havde snedker Jens Lauridsen i Dørup mølle gjort mandstolene fast (note 21).
- 54 Sml. også Fruering, s. 2998 og Høring.
- 55 Ifølge hans påskrift var døren da fuldstændig ubrugelig, men »med Rester af ret smagfulde Jernbeslag siddende paa«. Døren nævnt af M. Mackeprang: Fyenske jærnbundne Kirkedøre fra Middelalderen, i Årb OldkHist. 1943, s. 4. Jfr. Lennart Karlsson: Medieval Ironwork in Sweden, I, Stockholm, 1988, s. 126f.
- 56 I NM2 et blyantstegnet forslag, udført af arkitekt S. F. Kühnel omkring 1892, på grundlag af den ældre dør (jfr. note 11).
- 57 Ifølge papirer ved embedet anskaffet for beløb indsamlet af menigheden.
- 58 Ifølge Johan Pedersen: Beskrivelse, fik kirken 1905 tilbudt et orgel, men kirkebestyrelsen afslog gaven.
- 59 1948 omdannet til anvendelse af elektrisk lys.
- 60 Nyrop: Kirkeklokker, s. 139.
- 61 Nævnte år udførte Peter smed af Blegind diverse smedearbejder ved klokken (note 7).
- 62 Jfr. bl.a. Mårslet altertavle (s. 2268) og prædikestolene i Hadsbjerg og Ørum (Randers amt), de to sidste dokumenterede Rasmus Christensen-arbejder ifølge retssag 1665 (LA Vib. Viborg landstings dombog 1665 (B 24. 581, fol. 314), hvortil afdøde dr. phil

H. H. Fussing tidligere venligst har henvist. - Se i øvrigt Merete Bergild og Jens Jensen: Rasmus Christensen, i ØJyHjemst. 1987, s. 9-21.

63 Ifølge E. Bayers indb. 1908, med foto.

64 S. 195.

65 100 x 87 cm incl. rammen. Ved restaureringen bevaredes den oprindelige egetræsplade tilsyneladende under en ny indskriftplade (jfr. korrespondancearkiv, NM2).

66 LA Vib. Bygningsinspektoret i Århus. Forsk. kirker 1850-1905 (B 239. 120).

67 Jfr. Chr. Heilskov s. 58f.

68 I den forgyldte rammes nedre hjørne er indridset »PSF«.

69 Således er »Ebbeltoft« rettet til »Æbeltoft og »nafn«

til Navn; af dødsdatoen kunne læses »alders 4 ... 17

...«, resten rekonstrueret efter Wiberg: Præstehist.;

jfr. Povl Jensens forundersøgellesindb. 1931. Ingen restaureringsberetn. foreligger.

70 Jfr. Heilskov s. 56 og 58, se dog ØJyHjemst. 1955, s. 154f., hvori gengives en »gravskrift« trykt i Den Wiborger Samler nr. 31, 31. juli 1780, ifølge hvilken L.S.W. var f. 18. okt. 1711 og gift 1736. Han overlevedes af tre sønner og to døtre.

71 ØJyHjemst. 1955, s. 154f.

72 Jfr. Oscar Reutersvård, i Ord och Bild, 1959.

73 Jfr. gravsten nr. 23 i Århus domkirke (s. 773).

74 Ifølge Heilskov s. 58 blev E.R.M. provst 1690 og døde 1701.

75 Bl.a. Sdr. Årslev nr. 1 (s. 1560), Kasted nr. 4 (s. 1606) og Hundslund nr. 7 (s. 2676).

76 Alfred Kaae: En Kaae-Slægt fra Blegind, i ØJyHjemst. 1953, s. 50 og 54.

77 Se Århus domkirke nr. 48, 58, 64 (s. 792, 800, 804),

Århus Vor Frue nr. 12 (s. 1235), Fårup nr. 1 (s. 1896)

samt Besser på Samsø og Hoed (Randers amt).

SUMMARY

The little church of Blegind is built of field stones with ashlar at the corners and openings. The chancel and nave are the original fabric and date from about 1200. Some of the ashlars are carved, and the tympanum over the south door is decorated in relief with two beasts flanking a central figure, probably the Tree of Life, and related to the tympana at Stilling (p. 2946-47) and Mesing (p. 3128, fig. 6) for example.

Blegind Church, like most other Danish churches, was enlarged in the latter half of the 15th and beginning of the 16th centuries by the addition of a tower and porch to the nave. The top of the tower underwent alterations in 1894, and the porch was later heavily restored.

Of the original furnishings of the church only the Romanesque font is preserved. An iron-bound oak door is now solely known from a drawing, yet every medieval church has presumably had a door like it. The present altar-piece from the beginning of the 17th century has been altered in 1895 to serve as the frame for a new painting by A. Dorph. A small relief showing the Deposition of Christ from the Cross comes either from an earlier altar-piece or side altar-piece. Probably from a Brabant workshop 1510-20 it is largely modelled on a print by Israhel van Meckenem. The relief is now in the National Museum. A chancel-arch crucifix belongs to the same period (the newly carved arms date from a restoration in 1934). The Carpenter Johan Albretsen of Skanderborg supplied the pulpit and canopy in 1651. The font canopy and pews are simple fittings from the 17th and 18th centuries. There are several wall monuments commemorating clergymen. The largest dates from about 1687; it has presumably been carved by Rasmus Christensen, a pupil of the prominent Horsens woodcarver, Peder Jensen Kolding. As is so often the case, the original inscriptions on two tombstones from the first half of the 17th century have been ground away and substituted with later inscriptions. A vicar's tombstone from the mid-17th century is after a model often used by an Århus workshop.

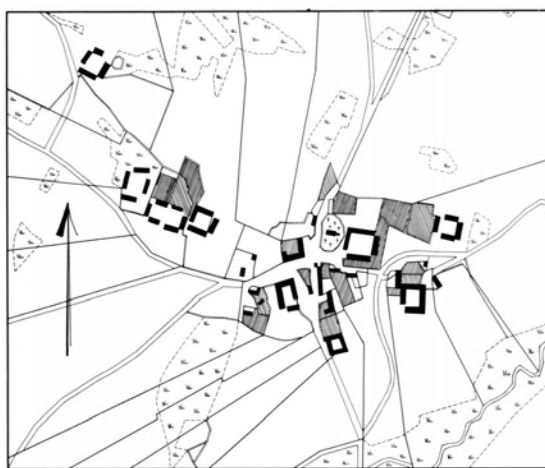

Fig. 37. Blegind 1:10000. Vistnok målt i forbindelse med udstykningen 1788. Kopieret af Birgitte Andreasen 1982. - *Map of the village.*